

Innovationssystemet i Småland-Blekinge

En övergripande funktionsanalys

28 oktober 2010

Daniel Hallencreutz, Moa Almerud, Peter Kempinsky och Pär Lindquist

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund och uppdrag	3
1.2	Avgränsningar	3
1.3	Metod	4
1.4	Disposition	5
2	Utgångspunkter för analys av innovationssystem	6
3	Beskrivning av de fyra länen	8
3.1	Vad kännetecknar Småland/Blekinge?	10
3.2	Skillnader mellan länen	12
4	Aktörerna i innovationssystemet	17
5	Finansieringen av systemet	22
6	De innovationsstödjande aktörernas verksamhet	24
6.1	Vad arbetar aktörerna med?	24
6.2	Vilka målgrupper arbetar aktörerna mot?	26
7	Aktörssamarbeten i det innovationsstödsystemet	29
7.1	Vilka är de viktigaste aktörerna avseende antal samarbeten?	29
7.2	Vilka är de viktigaste aktörerna i respektive län och inom de verksamhetsområden vi identifierat?	30
7.3	Samarbete över de administrativa gränserna i de fyra länen	33
8	Hur fungerar innovationssystemet idag?	36
8.1	Hur upplever de svarande stöd och rådgivning till företag och företagare?	37
8.2	Hur upplever de svarande förutsättningarna för innovation och förnyelse	37
8.3	Hur upplever de svarande de fyra länen förmåga till kompetensförsörjning?	38
8.4	Hur upplever de svarande det regionala ledarskapet?	38
9	Stärkt innovationssystem i Småland/Blekinge	40
9.1	Hur vill aktörerna utveckla det gemensamma innovationssystemet?	40
9.2	Hur vill aktörerna utveckla innovationssystemet?	40
9.3	Att fördjupa det funktionella samarbetet mellan de fyra länen– SWOT-analys	41
9.4	Rekommendationer för den fortsatta processen	44
	Bilaga 1. Definitioner	48

1 Inledning

1.1 Bakgrund och uppdrag

Regionförbundet Södra Småland, Region Jönköping, Regionförbundet i Kalmar län samt Region Blekinge har inlett ett arbete för att utveckla en tydligare systemsyn vad gäller länens innovationssystem. Beslutet att genomföra en gemensam funktionsanalys grundar sig i att den näringsgeografiska kartan inte alltid stämmer med den administrativa och att det, för ökad effektivitet, finns anledning att bygga strategier och fatta beslut utifrån en funktionell bild snarare än utifrån situationen inom det enskilda länet. Som en del i detta arbete har Regionförbundet Södra Småland gett Kontigo AB i uppdrag att under hösten genomföra en översiktlig analys av nuläge och status i innovationssystemen i de fyra länen, som underlag för diskussion och beslut.

Analysen ska:

- överskådligt och översiktligt beskriva systemet så att aktörerna i Småland/Blekinge på ett samlat sätt kan diskutera strategisk vägval och gemensamma utvecklingsbehov
- ge ingång till en djupare beskrivning över Småland/Blekinges processer och tillgångar (en så kallad regional funktionsanalys) samt hur dessa processer och tillgångar samspelar.
- omfatta en samlad beskrivning av förutsättningarna i Småland/Blekinge ur ett innovationssystemperspektiv samt föreslå former för fortsatt utveckling

Resultatet av arbetet presenteras i föreliggande rapport. Studien har genomförts av Daniel Hallencreutz, Peter Kempinsky, Moa Almerud och Pär Lindquist vid Kontigo AB. Författarna står själva för de slutsatser som dras.

1.2 Avgränsningar

De ovanstående frågeställningarna är vida och vi måste, givet de tids- och resursmässiga ramarna för vårt uppdrag, göra ett antal avgränsningar.

Studien har till till syfte att ge en översiktlig bild av de fyra länen innovationsstödjande system. Detta innebär att vi har haft som målsättning att övergripligt beskriva aktörer, verksamheter och funktioner. Vi har, givet de resurser som stått till buds, medvetet fått välja bort att fördjupa bilden eller bygga ut frågeställningar i någon större omfattning.

Studien innefattar enbart offentligt finansierade aktörer med uppdrag från någon av regionerna. Detta innebär att exempelvis privata aktörer inte innefattas i studien. Vi har heller inte haft möjlighet att se på hur företag, innovatörer eller entreprenörer upplever det innovationstödjande systemet.

I kapitel 3 beskrivs det samlade innovationssystemets förutsättningar och ”output” avseende ett antal regionalekonomiska variabler, medan det i påföljande kapitlen är det offentligt finansierade innovationstödande systemet som beskrivs och analyseras.

Sammanställningen av finansiering i kapitel 4 avser offentliga medel från nationell och EU-nivå, exklusive de medel landstingen lägger på regional tillväxt och innovation, samt inte medel landsbygdsstöd. Siffrorna baseras på en sammanställning gjord av respektive regionförbund och de nationella aktörerna. Sammanställningen visar inte privata medel. Då siffrorna i vissa delar är uppskattningar samt att det finns fler finansieringskällor än ovan angivna är siffrorna behäftade med viss felmarginal då det gäller att beskriva totala finansiella medel i regionen. Felmarginalen slår här på sådant sätt att det snarare finns mer medel än vad som framgår i sammanställningen.

Det har inte varit möjligt att inom ramen för studien närmare undersöka samarbeten mellan aktörer i de fyra länen och aktörer utanför länen. Detta är naturligtvis en mycket intressant frågeställning, men skulle förutsätta en resursmässigt större studie alternativt att föreliggande studie enbart skulle ha till frågeställning att kartlägga just samarbeten. Vi får även här avgränsa oss till att inte uttala oss om styrka eller kvalitet i samarbeten.

Den geografiska indelningen av aktörerna är baserad på vad de själva angett i enkäten. Ett antal aktörer har angett att de är baserade i flera av länen eller utanför länen. I dessa fall redovisas det i tabellen.

1.3 Metod

Rapporten baseras på fyra huvudsakliga typer av källmaterial:

- En webbaserad enkät skickades till sammanlagt 107 personer verksamma inom innovationssystemet i Småland och Blekinge. Totalt nåddes en svarsfrekvens på 77 procent, motsvarande 96 aktörer, vilket får anses vara en relativt god svarsfrekvens. Bortfallsanalysen ger vid handen att det inte föreligger några större skillnader mellan de fyra länen vad det avser svarsfrekvens. Kronoberg och Kalmar län uppvisar en något högre svarsfrekvens och Blekinge och Jönköping en något lägre.
- Beskrivningen av de fyra länen baseras på statistik hämtat från SCB, rAps och Patent och registreringsverket.
- Den 22 september 2010 genomfördes en workshop i Alvesta där drygt 20 personer deltog. Deltagarna, som representerade aktörer verksamma inom regionens innovationssystem, hade handplockats av projektledningen för att bidra med värdefull input på de preliminära slutsatser som framkommit i enkäten och genom analys av befintlig statistik. Workshopen utgjorde även ett tillfälle för representanter för innovationssystemet i de fyra länen att diskutera vilka framtida utvecklingsbehov de tycker sig se samt komma med förslag på hur dessa kan hanteras.
- Som ett komplement till den materialinsamling som nämnts ovan har även internetsökningar på aktörernas hemsidor genomförts.

1.4 Disposition

Rapporten inleds med en kort beskrivning av våra utgångspunkter för att analysera funktioner i innovationssystem. Därefter följer ett avsnitt där de fyra lärens förutsättningar och förmågor för innovation och förnyelse beskrivs utifrån ett antal variabler. Kapitel 4 och 5 redovisar aktörerna i det innovationsstödjandesystemet och offentliga finansieringen från nationell- och EU-nivå i de fyra länen. Kapitel 6,7 och 8 avser att ge en fördjupad bild av vad aktörerna arbetar med för verksamheter, vilka samarbetsmönster som kan utläsas samt hur aktörerna själva värderar de fyra lärens förmågor. Rapporten avslutas med en reflekterande del där en SWOT-analys görs och vi ger ett antal rekommendationer för det fortsatta arbetet.

2 Utgångspunkter för analys av innovationssystem

En funktionsanalys är en modell för att analysera ett innovationssystem. Oftast har denna typ av analyser använts för att analysera så kallade sektoriella innovationssystem, det vill säga att analysera ett specifikt teknik- eller kompetensområde. Man kan i princip tänka sig tre olika typer av innovationssystem där en funktionsanalys kan tillämpas,

Den första varianten är att studera ett regionalt – eller varför inte ett nationellt – innovationssystem, utan någon avgränsning i form av teknikområde eller bransch. Ett annat möjligt sätt att tillämpa funktionsanalysen är genom att studera ett regionalt innovationssystem inom ett specifikt kompetensområde, exempelvis tunga fordon i Småland, vilket definitionsmässigt är en sektoriell analys med geografisk avgränsning. En tredje variant är att studera ett sektoriellt innovationsområde utan geografisk avgränsning, exempelvis teknikområdet trådlös teknologi. Inom ramen för detta projekt har funktionsanalysen tillämpats för exempel 1, dvs. som grund för analys av en regions innovationssystem.

Att utveckla regionala innovationssystem handlar om att mobilisera, formera och utveckla de resurser och förmågor som finns på regional nivå. Detta på ett sådant sätt att innovativa miljöer kan utvecklas som förmår skapa förutsättningar för konkurrenskraft och tillväxt. För att en sådan mobilisering skall bli lyckosam krävs en kritisk massa, ett visst underlag för att regionen ska kunna bli konkurrenskraftig. Att gå utanför de etablerade administrativa regionerna kan vara ett sätt att få en bredare bas för att forma ett konkurrenskraftigt regionalt innovationssystem. För att lyckas med detta krävs en kunskap om styrkorna och svagheter i det/de system och struktur som finns idag.

För analyser av innovationssystem så ser vi två centrala perspektiv som är viktiga att förena i analysen. Dels ett **aktörsperspektiv** med fokus på vilka aktörer som agerar i systemet och med vilka förutsättningar. Dels ett **funktionellt perspektiv** med fokus på de funktioner som systemet måste upprätthålla för att leverera värde och nytta. Med funktioner avses i detta sammanhang ett antal kritiska processer som driver förändring. Fokus ligger på vad som faktiskt sker i termer av processer som har en direkt inverkan på systemets förmåga att leverera avsedda resultat, i det här fallet aktörernas samlade förmåga att stödja entreprenörskap och innovationer som stärker regionens konkurrensförmåga. För att kunna användas operativt för utveckling av samarbete och policy är ett avgörande mål med en funktionsanalys att identifiera hindrande och möjliggörande mekanismer inom systemet. I detta fall ”systemet” för omvandling av kunskap till kommersiella tjänster och produkter. Nedan ges exempel på funktioner/kritiska processer i ett system.

Tabell 1. Exempel på funktioner i ett antal studier med funktionsperspektiv

Bergek m.fl. (2007)	Hekkert m.fl. (2006)	Johnson A (2001)
Kunskapsutveckling och kunskapsspridning	Entreprenöriella aktiviteter	Incitament för företag att delta i innovativt arbete
Hur kunskapssökande riktas och identifiering av möjligheter	Kunskapsspridning genom nätverk	Tillgång till kapital och kompetens
Entreprenöriellt experimenterande och hantering av risk och osäkerhet	Inriktning av kunskapssökande	Påverka inriktningen av kunskapssökande
Marknadsskapande	Marknadsskapande	Förstå tillväxtpotential – tekniska möjligheter och ekonomisk bärkraft
Resursmobilisering	Resursmobilisering	Underlätta utbytet av kunskap och information
Legitimering	Legitimering (motverka motstånd mot förändring)	Stimulera/skapa marknader
Utveckling av positiva externaliteter		Reducera social osäkerhet
		Legitimering (motverka motstånd mot förändring)

Vår utgångspunkt för studien av innovationssystemet i Småland/Blekinge har varit den funktionsmodell som utvecklats av Bergek m.fl. (se ovan).¹ Funktionerna redovisas i tabell 2, där de benämns som ”förmågor”.

Tabell 2. Funktioner som identifierats för funktionsanalys av Skånes innovationssystem

Funktioner – processer som driver utveckling

Förmåga till kunskapsuppbyggnad
Förmåga till entreprenörskap/entreprenöriellt experimenterande
Förmåga att kontinuerligt analysera omvärldsförändringar
Förmåga att skapa långsiktig legitimitet
Förmåga att mobilisera och attrahera resurser
Förmåga att investera i strategiska relationer
Förmåga att leverera – faktisk förändringsförmåga

Tyngdpunkten för studien ligger på att kartlägga och analysera innovationsstödsystemet i Småland/Blekinge. Ovanstående förmågor har legat till grund för de frågor som ställts, och har fungerat som ett teoretiskt ramverk för studien.

¹ Den funktionsanalys som genomfördes av Kontigo (då FBA och Intersecta) för Region Skåne under 2009 byggde i stor utsträckning på de teori- och metodmässiga förutsättningar som redovisats ovan.

3 Beskrivning av de fyra länen

Beskrivningen i detta kapitel har fokus på den ekonomiska strukturen och näringslivsstrukturen i länen, samt på förutsättningar för tillväxt. Beskrivningen baseras på tillgänglig regionalekonomisk statistik. Vi har här utformat en analysmodell som utgår från tre perspektiv, kunskap och kompetens, näringsliv och regional ekonomi. Dessa tre perspektiv ger sammanslaget en god bild av Småland/Blekinges förutsättningar och utgångspunkter för arbetet med att skapa ett mer integrerat och komplementär innovationssystem.

- **Kunskap och kompetens:** variablerna i denna kategori syftar till att beskriva kompetensstrukturen i de fyra länen genom den generella utbildningsnivån hos regionens dagbefolkning, mätt som andelen med postgymnasial utbildning, företagens FoU-investeringar i regionen samt antalet patentansökningar. För att ytterligare beskriva regionens samlade kunskap och kompetens tydliggörs även andelen sysselsatta inom s.k. KIBS-branscher (kunskapsintensiva tjänster) i relation till det totala antalet sysselsatta. Detta mått är intressant då en hög andel KIBS i näringslivet ofta lyfts som en viktig komponent för att säkerställa långsiktig konkurrenskraft och förnyelseförmåga i en region.²
- **Näringsliv:** Detta block syftar till att ge en bild av näringslivsstrukturen i Småland/Blekinge. Vi beskriver här branschmässig inriktning och specialisering, storleksstruktur och förnyelseförmåga (här mätt som entreprenörskap). Näringslivets branschmässiga inriktning beskrivs genom att ta fram de, sysselsättningsmässigt, största branscherna 2-siffersnivå, för Blekinge och Småland). Storleksstrukturen belyses genom en sammanställning av arbetsställen efter storleksklass. Entreprenörskapsnivån beskrivs här dels genom andelen företagare i dagbefolkningen, dels utifrån ett tillväxtperspektiv, genom att se till andelen s.k. gasellföretag.³
- **Regional ekonomi:** Dessa variabler syftar till att beskriva de ekonomiska värdena som näringslivet bidrar med i de fyra länen. Variabler som används är här ett regionalt fördelat förädlingsvärde (dvs. bruttoregionalprodukten), samt den samlade lönesumman för dagbefolkningen.

Vi kommer främst att fokusera på vad som kännetecknar Småland/Blekinge gemensamt och hur de fyra länen sammantaget utmärker sig i förhållande till ett utomstående län/region, Skåne, samt jämfört med riket i stort. Vi bedömer att Skåne i högre grad är ett mer rättvisande jämförelseobjekt än exempelvis riket som helhet, där vi av erfarenhet vet att Stockholmsregionen slår igenom i hög utsträckning (framförallt avseende lönesumma och utbildningsnivåer). Vi kommer även att titta närmare på vilka de största skillnaderna tycks vara mellan de fyra länen. Genom att kartlägga gemensamma nämnare och skillna-

² En mer ingående beskrivning av KIBS görs i bilaga 1.

³ Enligt Dagens Industris definition ska ett gasellföretag ha en omsättning som överstiger 10 miljoner kr, ha minst 10 anställda, en omsättning 2009 som är minst dubbelt så stor som 2006, ha vuxit fram organiskt samt ha sunda finanser.

der mellan länen får vi en ökad förståelse för vilka förutsättningar som finns för ett mer integrerat innovationssystem i Småland/Blekinge.

Tabell 3. Variabler för att beskriva de fyra länen

Område	Variabel	Mäts här som:
Kunskap och kompetens	Näringslivets FoU	FOU-investeringar
	Näringslivets FoU	Patent
	Utbildningsnivå inom dagbefolkning	Utbildningsnivå inom dagbefolkning.
	Kunskapsintensiva branscher	Andel KIBS/ dagbefolkningen
Regionalt näringsliv	Entreprenörskap i dagbefolkningen	Andel företagare/dagbefolkning
	Tillväxtföretagande	Antalet gaseller/antalet företagare
	Branschstruktur	De sysselsättningsmässigt största branscherna (SNI-2)
	Branschstruktur	Arbetsställen fördelat efter storleksklasser
Regional ekonomi	Lönesumma	Samlad lönesumma för dagbefolkning
	Lönesumma kvinnor och män	Lönesummor dagbefolkning, fördelat på kön
	BRP	Regionalt fördelat förädlingsvärde

3.1 Vad kännetecknar Småland/Blekinge?

I detta inledande avsnitt undersöker vi vad som kännetecknar Småland/Blekinge genom att göra en jämförelse med Skåne län och med riket som helhet. Värdena för Småland/Blekinge är ett medeltal för de fyra län som studerats.

Kunskap och kompetens

En jämförelse visar att Skåne och riket som helhet har högre värden i samtliga variabler som faller inom kategorin kunskap och kompetens. Skåne län har bland annat en 6 procent högre andel personer som har en postgymnasial utbildning och Småland/Blekinges värden ligger här 5 procent under snittvärdet för riket som helhet. Vi kan även notera att företagen i regionen satsar förhållandevis lite pengar på verksamhet som kan klassas som FoU (forskning och utveckling⁴). Företagen i Småland/Blekinge satsar en summa på ungefär 1,2 procent av BRP (bruttoregionprodukten) på FoU medan de skånska företagen investerar ca 4 procent inom detta område. Värdet för riket som helhet ligger någonstans mittemellan de båda, på 2,7 procent av BNP.

Jämfört med Skåne och riket som helhet har Småland/Blekinge även ett lägre antal patentansökningar. Antalet patentansökningar per 1000 invånare i dagbefolkningen var år 2009 ungefär hälften så många som i riket som helhet. Skåne och riket som helhet har även en högre andel (4 procent) kunskapsintensiva företagstjänster, KIBS, än Småland/Blekinge. KIBS är ett intressant mått då detta är verksamheter som har vuxit och förväntas fortsätta att växa i termer av omsättning och sysselsättning vilket ger dem ett direkt intresse i ett framtidsperspektiv som "branscher".

Inom KIBS-branscher finns även kompetens som är betydelsefull i en övergång mot mer tjänstebaserade affärskoncept i traditionella branscher. Kunskapsintensiva tjänster utgör vidare en del av kunskapsinfrastrukturen i en region där de kompletterar och/eller kon-

⁴ Enligt SBC:s FoU-undersökning som omfattar FoU-verksamhet inom företag med minst 10 anställda. **Forskning** definieras här som ett systematiskt arbete för att söka efter ny kunskap eller nya idéer med eller utan en bestämd tillämpning i sikte. **Utveckling** definieras som: ett systematiskt arbete som utnyttjar forskningsresultat, vetenskaplig kunskap eller nya idéer för att åstadkomma nya material, varor, tjänster, processer, system, metoder eller väsentliga förbättringar av redan existerande sådana.

kurrerar med högskolor och forskningsinstitut. Denna kunskapsinfrastruktur kan även fungera som en plattform för kunskapsutbyte inom och mellan kluster i regionen.⁵

Tabell 4. Kunskap och kompetens i Småland/Blekinge, Skåne och riket, 2008 och 2009, Källa: Bearbetning av underlag från SCB

Variabel	Småland /Blekinge	Skåne län	Riket
Andel postgymnasialt utbildade i dagbefolkningen (%)	17,0	23,0	22,0
Företagssektorns utgifter för egen FoU, andel av BRP ⁶	1,2	4,0	2,7
Patent per 1000 invånare i dagbefolkning	0,36	0,55	0,6
Andel KIBS i dagbefolkningen (%)	7,0	11,0	11,0

Näringsliv

En jämförelse inom kategorin näringsliv visar att Småland/Blekinge jämfört med Skåne och riket som helhet har en något lägre andel företagare, även om skillnaden är liten. Fördelningen i företagsstruktur, dvs fördelningen mellan företag av olika storlek, skiljer sig inte heller nämnvärt åt. I alla tre fallen har de allra flesta (över 90 %) av företagen mellan 0-9 anställda och endast ca 0,1 % av företagen har fler än 250 anställda.

Tabell 5. Andel företagare och andel gasellföretag, 2009, Källa: SCB och DI

Variabel	Småland /Blekinge	Skåne län	Riket
Andel företagare i dagbefolkningen (%)	9,0	10,0	10,0
Antal gasellföretag per 100 000 invånare	5,4	5,8	6,2

Tabell 6. Arbetsställen fördelat efter storlek, 2009, Källa: SCB/Raps

Storleksklass	Småland/ Blekinge	Skåne län	Riket
0-9 anställda	92,5%	92,8%	92,9%
10-49 anställda	6,1%	5,8%	5,8%
50 -249 anställda	1,3%	1,3%	1,2%

Vad gäller branschstrukturen, andelen sysselsatta inom olika branscher, märks dock vissa skillnader. Störst är här skillnaderna mellan branschen ”tillverkning och utvinning”, där Skåne har en markant större andel verksamma samt inom ”finansiell verksamhet och företagstjänster” där Småland/Blekinge har jämförelsevis få sysselsatta.

⁵ Beskrivning hämtad ur rapporten Framsyn Stockholm - Mälardalenregionen – resultat och slutsatser, slutrapport från Framsynsprojektet som var en del av Nuteks Storstadsprogram för tillväxt

⁶ Regionens företag står vidare för 4 procent av den summa som samtliga företag i Sverige spenderade på FoU under 2007 jämfört med Skånes 18 procent

Tabell 7. Dagbefolkning fördelat efter bransch, 2009 Källa: SCB

Bransch	Småland/ Blekinge	Skåne	Riket
Ej specificerad	2,0%	1,0%	1,0%
Jordbruk, skogsbruk och fiske	3,0%	2,0%	2,0%
Tillverkning och utvinning	24,0%	14,0%	16,0%
Energiproduktion, vattenförsörjning och avfallshantering	1,0%	1,0%	1,0%
Byggverksamhet	6,0%	7,0%	7,0%
Handel och kommunikation	17,0%	20,0%	19,0%
Finansiell verksamhet och företagstjänster	10,0%	14,0%	15,0%
Utbildning och forskning	10,0%	12,0%	11,0%
Vård och omsorg	17,0%	16,0%	16,0%
Personliga och kulturella tjänster	6,0%	7,0%	7,0%
Offentlig förvaltning	5,0%	5,0%	6,0%

Regional ekonomi

Den samlade lönesumman per person i dagbefolkningen, d.v.s. summan av den kontanta bruttolön som betalas ut från regionens arbetsställen, används för att mäta lönenivåerna. Hur lönenivån utvecklas är av avgörande betydelse för den ekonomiska tillväxten och beror, på längre sikt, till största delen på hur produktiviteten i näringslivet förändras. Lönesumman i Småland/Blekinge är lägre än i Skåne och i riket totalt. Bruttoregionprodukten (BRP) är ett mått för att visa på det totala förädlingsvärdet i en region. Till skillnad från lönesumman inkluderar detta mått även företagets vinster. I tabell 7 kan vi utläsa att Skåne har en bruttoregionprodukt per person som är ca 50 000 kr större än i Småland/Blekinge.

Tabell 8. Lönesumma och BRP, 2009, Källa: SCB

	Småland / Blekinge	Skåne län	Riket
Lönesumma/dagbefolkningen	258 250	270 999	272 735
BRP/ dagbefolkning (mkr)	0,62	0,67	0,69

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att Småland/Blekinge sammantaget har lägre värden i samtliga variabler inom de tre kategorierna jämfört med Skåne och med riket som helhet. Vi kan även se att branschstrukturen i Småland/Blekinge skiljer sig från den i Skåne samt från rikets struktur.

3.2 Skillnader mellan länen

För att skapa samverkan som gynnar alla de deltagande länen är det viktigt att känna till och kunna dra nytta av de skillnader som finns dem emellan. I detta stycke studerar vi de fyra länen med fokus på variabler där det finns tydliga skillnader.

Kunskap och kompetens

Som vi kunde se i jämförelsen med Skåne och riket i övrigt är utbildningsnivån förhållandevis låg i Småland/Blekinge. Det finns dock en viss skillnad i andelen postgymnasialt utbildade mellan de fyra länen. I tabell 8 kan vi se att Blekinge har en något högre utbildningsnivå i förhållande till genomsnittet för Småland/Blekinge och Jönköpings län och Kalmar län har en något lägre utbildningsnivå i dagbefolkningen.

Tabell 9. Andel postgymnasialt utbildade i dagbefolkningen efter län, 2008, Källa: SCB

	Andel
Jönköpings län	16%
Blekinge län	19%
Kronobergs län	18%
Kalmar län	16%
Småland/Blekinge	17%

Jämförelsen med Skåne visade även att företagen i Småland/Blekinge satsar betydligt mindre på vad som enligt SCB:s definition klassas som egen forskning och utveckling. Även om denna siffra är generellt låg i länen finns det även här skillnader mellan länen som är värda att lyfta fram. Tabellen nedan visar att företagen i Blekinge satsade störst andel på FoU i förhållande till länets BRP (2,6), medan Kalmar var det län där företagen satsade den minsta andelen på FoU i förhållande till länets BRP (0,4).

Tabell 10. Företagssektors utgifter för egen forskning och utveckling, regionalt fördelad på län, 2007, löpande priser, mnkr, Källa: SCB

	2007 mnkr	Andel av BRP 2007	Andel i regionen	Andel i riket
Jönköpings län	1 203	1,2 %	37,2%	2 %
Blekinge län	1 165	2,6 %	36,0%	1,4 %
Kronobergs län	571	1 %	17,7%	0,7 %
Kalmar län	294	0,4 %	9,1 %	0,4 %
Småland/Blekinge	3 233	1,2 %	100	4 %

Antalet patent är ett intressant mått på output av nya idéer inom ett innovationssystem. Tabell 10 visar antalet patentansökningar per 1000 invånare i dagbefolkningen. Som vi kan se finns det även här en viss skillnad mellan länen. Under 2009 var Kronoberg det län som hade det lägsta antalet patentansökningar i förhållande till sin dagbefolkning och Blekinge hade det högsta antalet.

Tabell 11. Svenska patentansökningar, länsvis, 2009, Källa: PRV

Län	Antal	Patent /1000 dagbefolkning
Jönköping	61	0,36
Kronoberg	27	0,29
Kalmar	37	0,35
Blekinge	33	0,48

Småland/Blekinge	158	0,36
------------------	-----	------

Vad gäller andelen sysselsatta inom kunskapsintensiva företagstjänster (KIBS) i dagbefolkningen är andelen i Kronobergs län 2 procent större än genomsnittet för länen.

Tabell 12. Andel sysselsatta i KIBS i dagbefolkningen, efter län, 2008, Källa: SCB

Län	Andel sysselsatta inom KIBS som andel av dagbefolkning
Jönköping	6 %
Kronoberg	9%
Kalmar	6 %
Blekinge	7%
Småland/Blekinge	7%

Näringsliv

Antalet gasellföretag visar på antal snabbväxande företag i en region. I tabellen nedan kan vi se att Kalmar för tillfället är det län som har flest antal gasellföretag medan Blekinge har det minsta antalet.

Tabell 13. Antal gasellföretag per 100 000 invånare, 2009, Källa: Dagens Industri

Län	Antal gasellföretag per 100 000 invånare
Jönköpings län	5,1
Kronobergs län	6
Kalmar län	7,3
Blekinge län	3,3
Småland/Blekinge	5,4

Regional ekonomi

Även inom det som brukar kallas bruttoregionprodukten (BRP), värdet av all produktion av varor och tjänster i en region, återfinns vissa skillnader mellan länen. Som framgår av tabellen nedan har Blekinge ett värde per person i dagbefolkningen som ligger en bra bit över medelvärdet för Småland/Blekinge.

Tabell 14. Förädlingsvärde (BRP) till marknadspris (mkr), 2007, Källa: SCB

Län	BRP	BRP/ dagbefolkning
Jönköpings län	103 535	0,62
Kronobergs län	56 409	0,6
Kalmar län	65 561	0,61
Blekinge län	45 400	0,66
Småland/Blekinge	270 905	0,62

Detta gäller även den samlade lönesumman per person i dagbefolkningen, som visar på att lönerna är högre i Blekinge än i de andra länen. Kvinnors löner är betydligt lägre än männens i samtliga län men skillnaderna är något mindre i Blekinge.

Tabell 15. Samlad lönesumma/dagbefolkning, 2008 , Källa: SCB

	Lönesumma/dagbefolkning	Kvinnors andel av männens inkomst
Jönköping	259 304	71%
Kronoberg	259 108	71%
Kalmar	250 934	71%
Blekinge	265 870	73%
Småland/Blekinge	258 250	71%

Sammanfattningsvis kan sägas att skillnaderna vad gäller kunskap och kompetens, näringsliv och regional ekonomi är relativt små mellan de fyra länen. Kalmar är det län som i regel har något lägre värden (förutom vad gäller andelen företagare och gasellföretag), medan Blekinge ofta har något högre värden, exempelvis vad gäller andelen FoU-investeringar i företagssektorn samt BRP/dagbefolkning.

Nedan återfinns en kortfattad sammanfattning av hur de fyra länen i studien förhåller sig till varandra utifrån vad som framkommit i den statistiska genomgången.

Sammanfattande jämförelse av länen

Blekinge län

Antal invånare: 152 591
Antal kommuner: 5

Kunskaps och kompetens

- Företagen i Blekinge län satsar störst andel på FoU i förhållande till BRP
- Blekinge har den högsta andelen postgymnasialt utbildade i dagbefolkningen
- Blekinge län har den största andelen patentansökningar

Näringsliv

- Blekinge uppvisar en lägre andel sysselsatta inom tillverknig.

Regional ekonomi

- BRP per person i dagbefolkningen är störst i Blekinge län
- Blekinge län har i det lägsta antalet gasellföretag per 1 000 invånare
- Blekinge har den lägsta andelen företagare i dagsbefolkningen

Jönköpings län

Antal invånare: 336 044
Antal kommuner: 13

Kunskaps och kompetens

- Jönköpings län har (tillsammans med Kalmar län) den lägsta andelen med postgymnasialt utbildade i dagbefolkningen

Näringsliv

- Jönköpings län har den högsta andelen sysselsatta inom branschen "tillverknig och utvinning"
- Jönköping har något färre mikroföretag (0-9 anställda) och något fler företag mellan 10-249 anställda jämfört med de övriga länen

Regional ekonomi

- Jönköpings län ligger kring medelvärdet för Småland/Blekinge inom de beskrivna variablerna

Kalmar län

Antal invånare: 233 639
Antal kommuner: 12

Kunskaps och kompetens

- Kalmar län har (tillsammans med Jönköpings län) den lägsta andelen med postgymnasial utbildning dagbefolkningen
- Kalmar är det län där företag satsar den lägsta andelen på FoU i förhållande till sin BRP.

Näringsliv

- Kalmar har det största antalet gasellföretag per 1000 invånare
- Kalmar har den högsta andelen företagare i dagbefolkningen

Regional ekonomi

- Kalmar län ligger något under medelvärdet för Småland/Blekinge både vad gäller BRP/dagbefolkning och lönesumma/dagbefolkning

Kronobergs län

Antal invånare: 183 162
Antal kommuner: 8

Kunskaps och kompetens

- Kronoberg har den största andelen sysselsatta inom KIBS

Näringsliv

- Kronoberg har det minsta antalet patentsökningar i förhållande till sin dagbefolkning.

Regional ekonomi

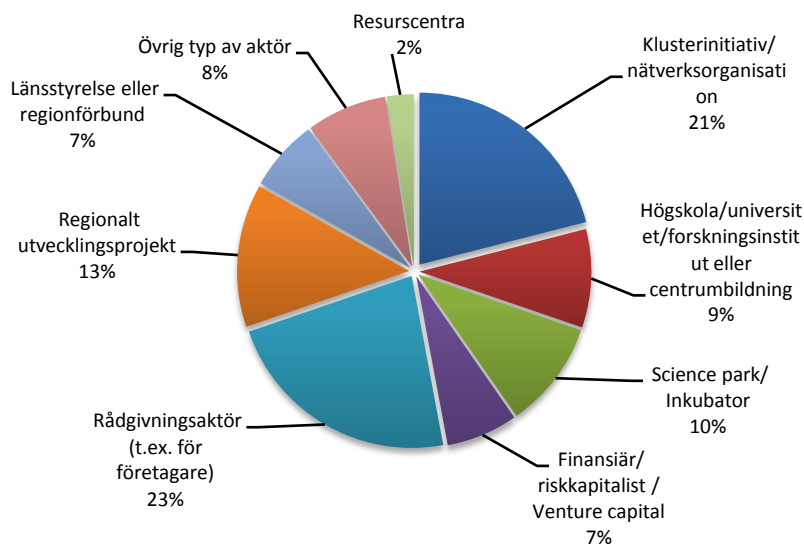
Summan av BRP fördelad på dagbefolkningen är minst i Kronobergs län

4 Aktörerna i innovationssystemet

Detta kapitel beskriver innovationssystemet i Småland/Blekinge utifrån de aktörer som är verksamma i systemet. Redovisningen har fokus på vilken typ av verksamhet aktörerna bedriver, hur många personer som arbetar inom dessa organisationer samt inom vilken av företagandes faser aktörerna främst är verksamma.

Figuren nedan visar på fördelningen mellan de aktörer som ingått i studien vad det gäller typ av verksamhet. Figuren bygger på underlag från regionförbunden kombinerat med svar från enkäten. Naturligtvis kan inte alla aktörers verksamhet helt rättvisande kategoriseras på detta sätt men vi menar ändå att det ger en indikation på vilka komponenter som ingår i systemet. Figuren är konstruerad så att det är möjligt för en aktör att befinna sig i flera kategorier, vilket vi tror är det tillvägagångssätt som bäst beskriver faktiska förhållanden.

Figur 1. Aktörerna efter typ av verksamhet, Källa: enkäten och sekundärkällor

Som framgår av diagrammet är en majoritet av aktörerna vad som kan klassas som rådgivningsaktörer (23 %). Den näst största gruppen är klusterinitiativ/nätverksorganisationer (21 %). En betydande del av aktörerna utgörs även av projekt eller initiativ som pågår under en begränsad tid (13 %), exempelvis projekt med finansiering från strukturfonderna.

Underlagsmaterialet tillåter oss också att göra en uppskattning av antalet sysselsatta hos de aktörer som ingår i enkäten. Vi får här lov att göra en uppskattning då vi inte har en 100 procentig svarsfrekvens, och vi får flagga för att siffrorna därmed har en viss felmarginal. Felmarginalen tar sig i detta fall i uttryck så att det här angivna antalet sysselsatta får anses vara i underkant då vi saknar svar från ett antal aktörer. I tabellen har vi valt att skilja på större forskningsaktörer och övriga aktörer i systemet, detta då det varit svårt för

de svarande i enkäten att specificera hur stor del av de sysselsatta som är sysselsatta inom verksamheter som direkt är kopplat till innovationssystemet.

Tabell 16. Antal personer som arbetar inom aktörerna, källa: enkäten

Antal sysselsatta (uppskattning)	
aktörer i systemet	450
Institut/centrumbildningar	80
Universitet/Högskola	2 800

Sammanställningen visar att omkring 400-500 personer är sysselsatta inom innovationssystemet i de fyra länen. Till detta ska sedan nära 3 000 personer som är sysselsatta hos forskningsaktörer. Bland dessa märks t.ex. Linnéuniversitet, Högskolan i Jönköping och BTH Innovation, där det varit svårt att bryta ut antal personer som arbetar enbart inom innovationssystemet från mer renodlad forskningsverksamhet, vilket gör att det blir förhållandevis många personer.

För att ge en övergripande bild av hur mångfalden ser ut i systemet, vad gäller kön och etnisk bakgrund har vi i tabellen nedan sammanställt hur de som besvarat enkäten uppfattar att fördelningen ser ut i sina respektive organisationer.

Tabell 17. Sysselsatta fördelade efter bakgrund, källa: enkäten

	Andel kvinnor bland de anställda	Andel utrikes födda bland de anställda
Mindre än 20 %	9,3%	66,7%
Ca 20-40 procent	13,3%	8,0%
Ca 40-60 procent	32,0%	2,7%
Mer än 60 %	28,0%	1,3%
Vet ej/inget svar	5,3%	8,0%

Sammanställningen visar att en majoritet av organisationerna anger att 40% eller mer av deras anställda är kvinnor. Vad gäller utrikes födda anger en klar majoritet av organisationerna att andelen utrikes födda bland de anställda är mindre än 20 procent.

Med utgångspunkt i vad som framkommit i enkäten, kompletterat med desk-research av dokument och hemsidor har vi försökt kategorisera aktörerna i en konceptuell modell. Viktigt att betona är att modellen först och främst är tänkt som ett stöd för beskrivning och analys och för att ge en överblick av aktörerna, vilket naturligtvis har inneburit att vi har varit tvungna att förenkla.

Vi är medvetna om att verkligheten uppvisar ett betydligt mer komplext mönster, men ser ändå att det finns ett stort värde av att söka sortera in aktörerna i förhållande till varandra, baserat på deras respektive huvudsakliga verksamhet.

För att göra beskrivningen överskådlig har vi valt att presentera aktörerna kopplat till den fas i företagsutvecklingsförloppet där aktören huvudsakligen är verksam. Vi använder oss här av följande faser för att schematisk dela in aktörerna:

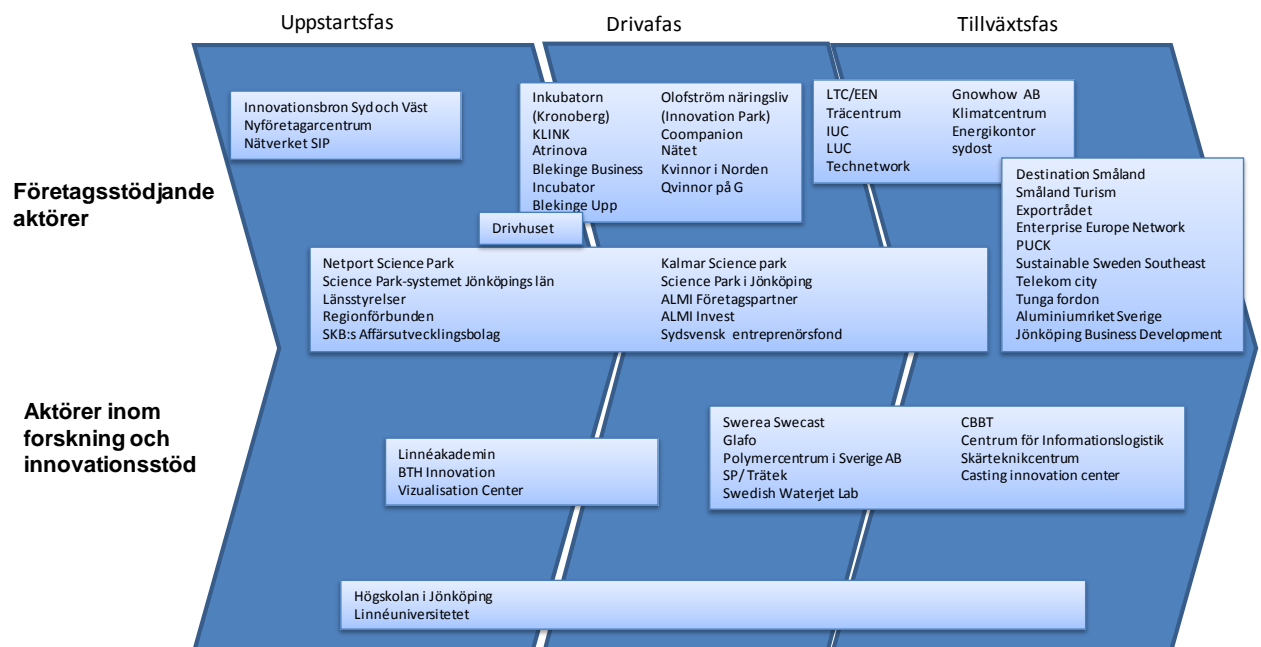
Uppstartsfasen: Här återfinns aktörer som erbjuder stöd till potentiella företagare och innovatörer före eller i samband med start av företag. I denna fas återfinns även aktörer som erbjuder stöd till innovatörer och idébärare som fortfarande befinner sig relativt långt från marknaden.

Driva-fasen Inom denna fas faller verksamheter som syftar till att ge stöd till befintliga företag i samband med reguljär drift, affärsutveckling och förvaltning av företag.

Tillväxtfasen I tillväxtfasen återfinns aktörer som erbjuder stöd i samband med expansion, tillväxt och internationalisering, bland annat genom stöd för att nå nya marknader.

I figur 2 har vi, baserat på innehållet i aktörernas verksamhet samt den målgrupp de vänder sig till, placerat in regionens aktörer för att synliggöra hur aktörerna fördelar sig mellan de tre entreprenörskapsfaserna.

Figur 2. Aktörer i innovationssystemet

Vi har valt att skilja på aktörer som verkar inom området forskning och innovationsstöd och övriga företagsstödande aktörer.

I uppstartsfasen återfinns aktörer som främst arbetar med att stötta blivande entreprenörer och innovatörer för att hjälpa dem att ta ett steg närmare en marknad eller kommersialisering av en produkt eller en idé. En sådan aktör är exempelvis Nyföretagarcentrum, vars verksamhet fokuserar på stöd i samband med företagsstart. I denna fas placerar sig även Innovationsbron Syd respektive Innovationsbron Väst som främst stödjer forskare, innovatörer och entreprenörer med att omsätta idéer till affärer.

Flera aktörer som är aktiva inom uppstartsfasen är även verksamma inom nästa fas, "driva-fasen". Ett exempel på en sådan organisation är Drivhuset som hjälper högskole- och universitetsstudenter att både att starta och driva företag genom att erbjuda vägledning, utbildning och kontakter. Coompanion fokuserar på stöd vid kooperativa företagsstarter

och till existerande kooperativa företag. Även inkubatorerna erbjuder stöd både före, under och efter företagsstart. Dessa erbjuder ofta även en fysisk arbetsplats för nya företag.

Ett flertal aktörer är aktiva i samtliga av de tre faserna. En sådan aktör är ALMI Företagspartner AB som, förutom finansiering, erbjuder rådgivning och coachning till den som har en företagsidé eller en idé om en innovation, den som är på gång att starta företag samt till den som vill utveckla sitt redan existerande företag. Andra aktörer som är aktiva inom samtliga faser är Science-parker, som erbjuder akademiska stöd under hela kedjan från utvärdering och utveckling av en idé till fortsatt tillväxt och eventuell internationalisering. Länsstyrelser och regionförbund är viktiga finansiärer och arbetar mer övergripande inom samtliga faser.

Det finns även aktörer som främst är aktiva inom de två senare faserna och vänder sig till existerande företag samt till företag som vill växa eller hitta nya marknader. Här ligger exempelvis tyngdpunkten i IUC:s verksamhet som syftar till att stärka och utveckla befintliga företag, bland annat genom stöd i att utveckla nya eller förbättrade produkter. Träcentrum, som erbjuder tjänster inom affärsutveckling, produktutveckling och produktionsutveckling främst till företag inom den trärelaterade industrin, återfinns också i denna kategori av aktörer.

Bland de aktörer som har sitt främsta fokus inom den s.k. tillväxtfasen finner vi exempelvis Exportrådet som erbjuder rådgivning och andra typer av konsulttjänster till företag som vill växa internationellt. I denna kategori hittar vi även Enterprise Europe Network (EEN), som hjälper små företag att hitta vägar ut på den europeiska marknaden, hitta europeiska samarbetspartners samt söka EU-finansiering. Flera av de existerande klustren, så som Tunga fordon och Aluminiumriket Sverige, fokuserar på att skapa bättre förutsättningar för tillväxt för medlemsföretagen och branschen i stort.

Inom den kategori av aktörer som främst arbetar med vad vi här valt att kalla forskning och innovationsstöd finner vi i uppstartsfasen mer akademiska forskningsorganisationer, så som universitet och högskolor, för vilka huvudverksamheten utgörs av att erbjuda stöd för studenter och forskare i att kommersialisera sin forskning. I de senare faserna hittar vi aktörer som ägnar sig åt mer tillämpad forskning samt erbjuder stöd för forskning inom etablerade företag.

Förutom de aktörer som verkar på en mer eller mindre permanent basis finns det även ett antal tillfälliga projekt som syftar till att utveckla och stärka innovationssystemet. Bland dessa finns projekt som vänder sig till målgrupper inom samtliga faser. Inom uppstartsfasen hittar vi exempelvis projektet Sogi 2.0 som syftar till att öka antalet nystartade tillväxtföretag. Linnéuniversitetets projekt "Kunskap och innovation i Småland" (KIS) syftar till att forskning i ökad grad ska användas i samhället. Viktiga moment är här Idéscouting, som och stöd till forskare och studenter som vill pröva om forskningsidéer är kommersiellt gångbara. I de senare faserna finner vi exempelvis projektet FLiT som syftar till att skapa tillväxt hos underleverantörer inom fordonsindustrin.

Tabell 18. Urval av större pågående projekt i de fyra länen, Källa: Regionförbunden

Urval av projekt	
Cleantech Technopol	KIS
Creative growth	Ready 2010
Designregion Småland	SOGi 2.0
Delta garden	Tillväxtarena Syd
DISK	Trähusinitiativet
FLiT	Trästad 2012
	Våga Växa Vinna

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att sammanställningen visar på en bredd bland de verksamma aktörerna vad gäller verksamhet och målgrupper. Det finns en spridning av aktörer över de tre faserna. En majoritet av aktörerna tycks dock arbeta mot redan existerande företag samt företag som vill växa.

5 Finansieringen av systemet

För att ge en bild av den finansiella basen för innovationssystemet i Småland/Blekinge samt systemets och länens förmåga att attrahera finansiering till olika satsningar och aktörer presenteras i tabellen nedan en sammanställning av hur mycket medel som tillförts de fyra länen under perioden 2007-2010 från några av de största finansieringskällorna.⁷

De finansiärer och finansieringskällor för innovationssystemet i Småland/Blekinge som redovisas nedan är:

- Regionala anslag 1:1 och 33:1
- Tillväxtverkets program och satsningar
- Vinnovas program och satsningar
- ERUF, Mål2 Innovation och förnyelse
- KK-stiftelsen
- Innovationsbron

Ur tabell 19 kan vi utläsa att de fyra länen gemensamt under denna period tillfördes en finansiering om drygt 271 miljoner kronor från de sex största finansiärerna. Beräknat per invånare är beloppet i Blekinge på 1 973 kronor för en fyraårsperiod betydligt större än i Jönköping där siffran var 1 028 kr per invånare. Den största summan för de fyra länen sammanslaget kom under denna period från regionala anslag inom utgiftsposterna 1:1 och 33 följt av finansiering inom ramen av den Europeiska regionala utvecklingsfondens Mål2, Innovation och förnyelse.

Tabell 19. Nationella och europeiska projektmedel för innovation och förnyelse av näringslivet (tkr) Källa: Bearbetning av data från regionförbundet

Typ av finansiering	Jönköping	Kalmar	Kronoberg	Blekinge	Summa	Per år genomsnitt
Regionala anslag 1:1 o 33:1 (2006-2009)	74 560	143 759	54 507	113 588	372 826	93 603
Tillväxtverket 2007-2010, Nationella program	49 707	28 045	30 317	11 141	119 209	29 802
Vinnova 2007-2010	95 060	13 258	23 474	72 901	204 693	51 173
ERUF, Mål2, Innovation o förnyelse 2007-2010	63 682	63 682	63 682	60 958 ⁸	252 003	63 001
KK-stiftelsen (2006-2009)	40 329	11 212	8 011	23 372	82 924	20 731
Innovationsbron 2007-2010 ⁹	16 000	5 000	5 000	14 000	40 000	10 000
Summa	339 337	264 955	184 990	295 961	1 071 656	271 311
Belopp/ invånare (kr)	1 028 kr	1 137 kr	1 039 kr	1 973 kr	1 218 kr	

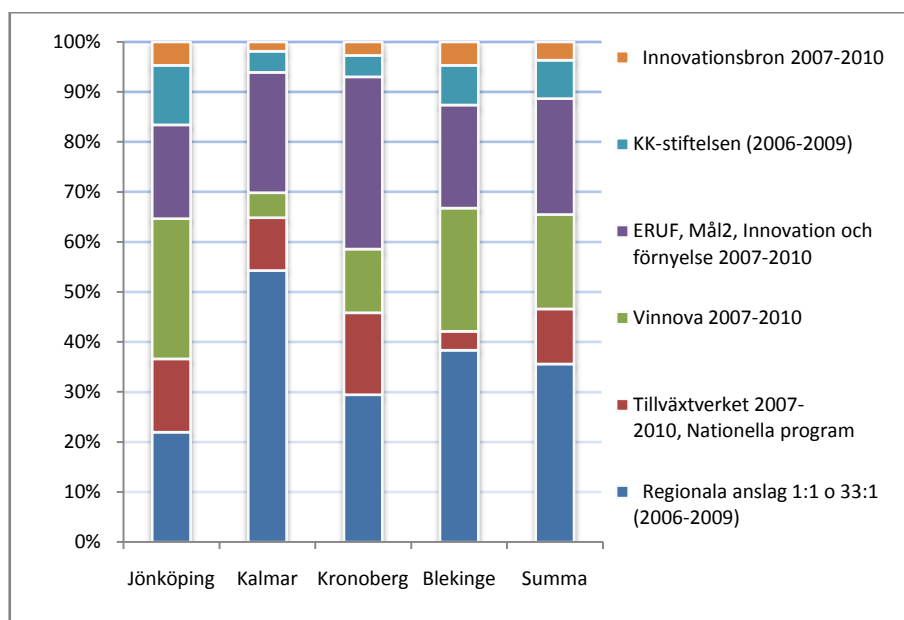
⁷ För de regionala anslagen och KK-stiftelsen gäller perioden 2006-2009, då detta är de senaste siffror som finns tillgängliga. Se även avsnittet "Avgränsningar" i inledningsdelen.

⁸ ERUF, Mål 2, Blekinge är projekt direkt medtagna med Blekinge som hemvist och projekt där det kan antas beröra Blekinge. Där är 15 % av beloppet medräknat.

⁹ Innovationsbrons bedömning av perioden. Exakta siffror finns inte att tillgå.

Tabellen nedan visar på hur fördelningen såg ut under denna period mellan de sex finansieringskällorna i de respektive länen.¹⁰

Figur 3. Fördelning av regionala medel, Källa: Bearbetning av data från regionförbundet

Som vi kan se står Vinnova för den största delen av finansieringen i Jönköping medan posten "Regionala anslag" utgör den största finansieringskällan i Kalmar län. I Kronoberg är den Regionala utvecklingsfonden ERUF, Mål2, Innovation och förnyelse den största finansieringskällan på drygt 30 procent av finansieringen.¹¹ I Blekinge är det också de regionala anslagen, följt av Vinnova, som står för den största delen av finansieringen från de största finansiärerna.

De regionala anslagen utgör en jämförelsevis stor andel i Kalmar och står där för drygt 50 procent av finansieringen, jämfört med drygt tjugo procent i Jönköping. Den totala årliga finansieringen på ca 271 miljoner kronor från de sex största finansieringskällorna till Småland/Blekinge kan jämföras med hur situationen ser ut i Skåne, där regionala och nationella aktörer står för en årlig investering om cirka 350 miljoner i det regionala innovationssystemet. I denna siffra räknas dock även Almis finansiering med.¹²

¹⁰ ERUF, Mål 2, är framtaget för hela Småland. Tekniskt svårt att göra länsuppdelningar. I tabellen är länsuppdelning helt enkelt 1/3 per län.

¹¹ Med förbehållet att det inte varit möjligt att exakt undersöka fördelningen mellan de tre länen. Länen har i uträkningen fått en tredjedel var av den totala summan från denna finansieringskälla för hela Småland

¹² Skånes innovationskraft- en nulägesanalys, Region Skåne

6 De innovationsstödjande aktörernas verksamhet

Föreliggande avsnitt syftar till att fördjupa bilden av aktörerna i innovationsstödjandesystemet i de fyra länen och vilken typ av stöd de erbjuder. Syftet är att ge bild av funktioner och tjänster i systemet samt att se vilka tyngdpunkter och eventuella luckor eller överlapp som kan finnas vad gäller funktioner och mot vilka målgrupper aktörerna arbetar. Avsnittet baseras på vad som framkommit i enkäten vad gäller de uppgifter och funktioner som respektive aktör angett att de arbetar med samt mot vilken eller vilka målgrupper detta sker.

6.1 Vad arbetar aktörerna med?

I enkäten har de svarande fått ange vilka verksamheter som utgör en stor respektive liten del av deras verksamhet. Svaren har fått anges utifrån ett antal fasta alternativ men det har även varit möjligt att ange öppna svar. Tabellen nedan ger en första överblick över vad aktörerna har angett att de arbetar med.

Tabell 20. Vanligaste funktioner hos regionens aktörer, stor del av verksamheten, Källa: enkäten

	Aktörer som angett att de är baserade i...				
	Av samtliga aktörer baserade i något av de fyra länen	Kalmar	Jönköping	Kronoberg	Blekinge
Bygga nätverk/stärka samverkan	20%	20%	17%	21%	27%
Utbildning/kompetensutveckling	14%	14%	9%	21%	9%
Forskning och utveckling	10%	9%	11%	13%	5%
Rådgivning kring produktutveckling och/eller innovation	9%	9%	6%	13%	9%
Omvärldsbevakning/ strategisk analys	9%	6%	11%	8%	9%
Rådgivning kring affärsutveckling i befintliga företag	8%	9%	8%	8%	9%
Rådgivning kring uppstart av företag	8%	9%	9%	5%	9%
Finansiering genom bidrag	7%	6%	11%	3%	5%
Tillhandahålla lokaler, utrustning etc. till entreprenörer	4%	3%	6%	3%	0%
Finansiering genom lån eller krediter	4%	3%	3%	3%	9%
Exportfrämjande aktiviteter	3%	3%	5%	0%	9%
Rådgivning kring Patent/ licensfrågor	2%	9%	2%	0%	0%
Investeringsfrämjande aktiviteter	2%	3%	3%	0%	0%
S:a	100%	100%	100%	100%	100%

Tabellen ska utläsas som att procenttalen summeras kolumnvis, och därmed visar respektive läns sammansättning. Detta innebär exempelvis att av samtliga aktörer baserade i Småland/Blekinge så har 20 procent angett "Bygga nätverk/Stärka samverkan" är en stor del av deras verksamhet. Alternativen är rangordnade så att den verksamhet som har högst andel kommer överst.

Svaren fördelas geografiskt efter var de svarande angett att de har sin bas för verksamheten. Gruppen ”i flera län” innefattar de aktörer som säger sig vara baserade i fler än ett län. Vidare har aktörer som är baserade utanför de fyra län som ingår i studien tagits med här. Tabellen kan te sig svåröverskådlig men ger samtidigt, menar vi, ett antal intressanta indikationer på vilka funktioner som är representerade i regionen samt på eventuella luckor. Det vi ser som viktigt att lyfta fram och ta med sig till analysen är främst följande,

- Ett antal typer av verksamheter förefaller vara väl representerade i regionen – vi ser ovan att 20 procent av de svarande i regionen anger ”Bygga nätverk/ stärka samverkan”, ”Utbildning/kompetensutveckling” och ”forskning och utveckling”; det finns en tyngdpunkt kring samverkan och kunskapsuppbyggande mao.
- Ett antal verksamheter är representerade i lägre utsträckning, såsom: ”Investeringsfrämjande aktiviteter”, ”Rådgivning kring patent och licensfrågor” och ”finansiering genom lån och krediter”, ”Exportfrämjande aktiviteter” och ”Tillhandahålla lokaler och utrustning”. I var och en av dessa verksamheter återfinns färre än 5 procent av aktörerna i enkäten.

Geografiskt återfinns inga, i vårt tycke, dramatiska skillnader mellan länen sett till antalet aktörer inom respektive verksamhetsområde. Blekinge utmärker sig med en något högre andel aktörer inom samverkan/nätbyggande; Blekinge och Jönköping uppvisar ett lägre antal inom utbildning och kompetensutveckling.

Det mönster vi kan utläsa är att det i de studerade länen i en lägre utsträckning finns aktörer som arbetar med ”konkreta” eller ”materiella” resurser till vilket vi räknar finansiering, patent/licens frågor och tillhandhållandet av fysiska resurser i termer av lokaler och utrustning, samtidigt som det finns ett större antal aktörer som arbetar med, vad vi ser som immateriella resurser såsom kunskapsuppbyggnad, nätverksbyggande och utbildning.

I enkäten har de svarande även fått ange vilka typer av verksamheter som utgör ”en mindre del av deras verksamhet”. Görs motsvarande sammanställning som ovan med avseende på verksamheter som är en mindre del av de svarandes verksamhet ser det ut som följer:

Tabell 21. Vanligaste funktioner hos regionens aktörer ”mindre del av verksamheten”, Källa: enkäten

	Aktörer som angett att de är baserade i....				
	Av samtliga aktörer baserade i något av de fyra länen	Kalmar	Jönköping	Kronoberg	Blekinge
Omvärldsbevakning/ strategisk analys	12%	10%	11%	16%	12%
Exportfrämjande aktiviteter	11%	14%	11%	11%	12%
Rådgivning kring uppstart av företag	9%	5%	8%	12%	10%
Rådgivning kring produktutveckling och/eller innovation	9%	10%	8%	9%	10%
Utbildning/kompetensutveckling	9%	7%	11%	8%	12%
Investeringsfrämjande aktiviteter	9%	12%	11%	7%	8%
Rådgivning kring affärsutveckling i befintliga företag	8%	7%	9%	8%	10%
Rådgivning kring Patent/ licensfrågor	8%	5%	9%	7%	8%
Forskning och utveckling	6%	5%	8%	5%	6%
Bygga nätverk/stärka samverkan	6%	5%	5%	8%	4%
Finansiering genom bidrag	5%	8%	5%	5%	4%
Tillhandahålla lokaler, utrustning etc. till entreprenörer	4%	7%	4%	4%	4%
Finansiering genom lån eller krediter	2%	5%	1%	1%	0%
S:a	100%	100%	100%	100%	100%

Det som kan ses här är att verksamheter som i den tidigare tabellen var representerade i lägre grad här ges ökad vikt. Vi ser detta inom exempelvis Exportfrämjande verksamheter. Omvärldsbevakning/strategisk analys ökar också. Rådgivning vid uppstart och kring produktutveckling återfinns på ungefär motsvarande placering som ovan. På samma sätt ser vi att finansiering återfinns långt ner även vad gäller områden som är mindre del av aktörernas verksamhet.

Det finns således en stor bredd av verksamheter. Vårt betona är att det faktum att flera aktörer arbetar inom samma typ av verksamheter inte självklart behöver betyda att det finns överlapp och dubbelarbete inom regionen, eller inom respektive län. Arbete med exempelvis rådgivning, nätverkande eller utbildning kan naturligtvis ske inom väldigt skilda domäner och kontexter. Vi kommer att återkomma till detta när vi ser närmare på vilka som är målgrupperna för aktörernas verksamhet. Att många aktörer arbetar med snarlika verksamheter kan dock indikera att det kan finnas vissa överlappningar i verksamheter och att ett ökat funktionellt samarbete skulle kunna ge synergier. Vi ser också att det finns vissa områden som är svagt representerade, där man kan argumentera för att det finns luckor. Detta gäller främst finansiering då endast ett fåtal aktörer anger att detta är en stor del av deras verksamhet.

6.2 Vilka målgrupper arbetar aktörerna mot?

Tabellen nedan visar på de vanligaste målgrupperna för de aktörer som besvarat enkäten. Vi har delat upp aktörerna efter huvudverksamhet/funktion och anger procentuellt hur många som angett att de arbetar mot en specifik målgrupp inom varje funktion.

Ur tabellen kan vi utläsa att för aktörer som arbetar med rådgivning är den vanligaste målgruppen alla typer av företagare eller entreprenörer. Denna grupp inkluderar givetvis även andra typer av entreprenörer så som kvinnor och utrikes födda. 43 procent av rådgivningsaktörerna uppger att de arbetar mot alla typer av företagare och entreprenörer, utan restriktioner för bransch. Knappt 21 procent av rådgivningsaktörerna anger att de jobbar specifikt mot kvinnor och ca 13 procent att de har forskare och studenter som en specifik målgrupp.

Även bland finansiärerna är den största målgruppen ”alla typer av entreprenörer och företag” och det är här ungefär 50 procent som anger att de erbjuder sina tjänster till denna målgrupp. Den näst största målgruppen är även bland finansiärerna kvinnor följt av studenter och forskare och kunskapsintensiva företag. Bland aktörerna som främst arbetar med att bygga nätverk och stärka samverkan arbetar ca 41 procent brett mot alla företag och entreprenörer. 21 procent vänder sig specifikt mot kvinnor och 16 procent och har studenter och forskare som främsta målgrupp. Denna fördelning gäller även bland aktörer inom kategorin övriga funktioner.

Tabell 22. Vanligaste målgrupper för aktörer i innovationssystemet fördelat efter verksamhet¹³, Källa: sammanställning av enkätsvar

	Rådgivning	Finansiering	Bygga nätverk /stärka samverkan	Övriga Funktioner
Kvinnor	21%	17%	22%	25%
Utrikesfödda	11%	8%	14%	16%
Studenter och forskare	13%	13%	16%	18%
Socialt företagande	3%	0%	3%	1%
Kunskapsintensiva företag	10%	13%	5%	5%
Företag och entreprenörer (generellt)	42%	50%	41%	35%
S:a	100%	100%	100%	100%

I tabellen nedan har vi gjort en sammanställning av de vanligaste branscherna som aktörerna i enkäten har uppgett att de arbetar emot. Då svaren har angetts både genom fasta alternativ och som öppna svar har vi aggregerat svaren efter de huvudsakliga branschområden som de svarande angett.

Bland rådgivningsaktörerna som angett att man arbetar mot särskild bransch har den största gruppen särskilt fokus mot upplevelseindustrin, som inkluderar både besöksnäringen och kreativa näringar. Denna målgrupp följs av företag och entreprenörer inom branscher inom skogs- och träindustrin. Den tredje största branschen som rådgivningsaktörerna arbetar specifikt emot är miljöteknik och Cleantech. Bland finansiärer som angivit att de arbetar mot någon specifik bransch är det branscherna skog och trä, miljöteknik, upplevelseindustrin och tillverkningsindustrin mer generellt som hamnar i topp. Tillverkningsindustrin inkluderar ju dock även företag från många av de andra angivna branscherna. Bland nätverksorganisationerna har en tydlig majoritet ett särskilt fokus på branscherna skog och trä, men även på miljöteknik och tillverkningsindustrin mer generellt. Även bland aktörer som är verksamma inom andra funktioner toppar skog och trä listan på branscher som de säger sig arbeta mot eller för.

¹³ P.g.a. avrundning blir den totala summan inte alltid 100%

Tabell 23. Vanligaste målgrupper – branscher, Källa: enkäten

	Rådgivning	Finansiering	Bygga nätverk /stärka samverkan	Övriga Funktioner
Skog/trä	17%	20%	22%	32%
Aluminium	3%	0%	3%	5%
Plast	3%	10%	3%	7%
IKT	14%	0%	9%	2%
Glas	0%	0%	3%	5%
Miljöteknik/ cleantech	17%	20%	13%	7%
Fordon	3%	10%	9%	11%
Upplevelseindustrin	29%	20%	25%	25%
Tillverkningsindustrin (generellt)	14%	20%	13%	5%
S:a ¹⁴	100%	100%	100%	100%

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att en majoritet av aktörerna arbetar brett mot samtliga typer av entreprenörer eller företag. En stor andel aktörer säger sig även ha kvinnor som en uttalad målgrupp. Vad gäller branscher är trä- och skog och upplevelseindustrin samt tillverkningsindustrin mer generellt de branscher som de flesta aktörerna vänder sig till.

¹⁴ P.g.a. avrundning blir den totala summan i vissa fall strax över 100 procent

7 Aktörssamarbeten i det innovationsstödsystemet

I det föregående avsnittet var vår ambition att ge en bild av vad aktörerna i det innovationsstödjande systemet arbetade med. Syftet för detta avsnitt är att ge en översiktlig bild av samarbeten mellan aktörer i det innovationsstödjande systemet i de fyra länen. Vi utgår från resultaten i enkätstudien där ett antal frågor ställdes kring samarbeten och hur dessa sker inom det studerade området. Vi har i enkäten sökt kartlägga samarbeten mellan aktörerna genom att söka svar på följande tre frågeställningar:

- Vilka är de viktigaste aktörerna avseende antal samarbeten i de fyra länen, vilka aktörer kan ses som hubbar i det innovationsstödjande systemet?
- Vilka är de viktigaste aktörerna i respektive län och inom de verksamhetsområden vi identifierat?
- I vilken utsträckning kan vi se samarbeten mellan aktörer över de administrativa gränserna?

Detta har studerats i enkäten genom att de svarande fått ange vilka aktörer de samarbetat med under de senaste åren. Vi är medvetna om att detta inte är det enda, och inte alltid det bästa, sättet att kartlägga samverkan mellan aktörer i systemet. Precis som diskuterades i studiens avgränsningar i inledningen så avgränsar vi oss från att uttala oss om kvaliteten på samarbetet. Det är viktigt att betona att syftet är att ge en första övergripande bild och inte att på djupet kartlägga samarbetsmönster inom länen. Avsnittet ska läsas med detta för ögonen.

7.1 Vilka är de viktigaste aktörerna avseende antal samarbeten?

Ser vi till de fyra länen sammantaget så är det med de stora nationellt verksamma aktörerna som de flesta har angett att de nyligen har haft eller idag har ett samarbete med. Tabellen nedan listar de tio aktörer som har flest samarbeten med andra aktörer i Småland/Blekinge.

Tabell 24. Aktörer med flest samarbeten i regionen, 10 aktörer med flest samarbeten inom företagsrådgivning, Källa: enkäten

Aktör	Antal som samarbetat med
Nationella aktörer (tillväxtverket, VINNOVA och/eller KK-stiftelsen)	57
ALMI Företagspartner	56
Nyföretagarcentrum	48
Linnéuniversitetet	38
Exportrådet	30
Industriella utvecklingscentra (IUC)	29
Högskolan i Jönköping	25
Enterprise Europe Network (EEN)	25
Energikontor Sydost	24
Träcentrum i Nässjö AB	24

Tanken med sammanställningen är att ge en första bild av samverkansmönstren i Småland/Blekinge på en övergripande nivå. Sammanställningen indikerar att ett antal aktörer har en större tyngd i det innovationsstödjande systemet. Flest samarbeten har de aktörer som besvarat enkäten med Tillväxtverket, VINNOVA och KK-stiftelsen (här sammanslaget till en grupp), följt av ALMI Företagspartner och Exportrådet. Detta speglar sannolikt dessas roll som finansörer och projektägare.

Av aktörer som har sin bas i Småland/Blekinge, till skillnad från de ovanstående som kan sägas arbeta i hela riket, utmärker sig Linnéuniversitetet och de Industriella utvecklingscentrumen(IUC), följt av Högskolan i Jönköping och Enterprise Europe Network. Energikontor sydost och Träcentrum i Nässjö, som visserligen är ett IUC, men har här fått ett så stort antal samarbeten att vi valt att bryta ut det. Dessa aktörer är således de som, sett till antal samarbeten med andra aktörer, är centrala i systemet. I det kommande avsnittet fördjupar vi bilden något och ser på i hur hög grad samarbeten sker över de administrativa gränserna, samt inom olika verksamhetsområden.

7.2 Vilka är det viktigaste aktörerna i respektive län och inom de verksamhetsområden vi identifierat?

Om vi fördjupar bilden ovan något och bryter ner antalet samarbeten efter respektive län och verksamhetsområde är bilden avseende aktörer inom företagsstöd och rådgivning snarlik den vi såg ovan. I tabellen har svaren fördelats efter det län de svarande själva har angett att de är baserade i (se även avsnittet om avgränsningar). Samarbetena fördelas mellan länen som andelar av det totala antalet samarbeten för respektive aktör. Tabellen ska således utläsas enligt följande: av de aktörer som i enkäten angett att de samarbetat med Almi Företagspartner återfinns 22 procent i Kalmar län, 26 procent i Jönköping, osv.

Tabellen visar att Almi Företagspartner, IUC:erna, Exportrådet och Energikontor sydost är de viktigaste aktörerna sett som antal samarbeten. Vi ser även att IUC:erna är av betydelse som samarbetspartner i samtliga av de fyra länen.

Tabell 25. Samarbeten med aktörer verksamma med rådgivning och stöd till företag, länsvis (10 i topp), Källa: enkäten

Andel svarande som haft samarbetet med aktörer, länsvis						
Aktör	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs län	Blekinge län	Utanför Regionen	Totalt antal
ALMI Företagspartner	22%	26%	31%	11%	9%	54
Industriella utvecklingscentra (IUC)	20%	23%	23%	20%	7%	30
Exportrådet	24%	41%	14%	14%	7%	29
Träcentrum i Nässjö AB	21%	50%	17%	0%	13%	24
Coompanion	14%	18%	45%	23%	0%	23
Drivhuset vid Linnéuniversitetet	29%	0%	62%	0%	10%	21
Länsteknikcentrum i Jönköping AB (LTC)	14%	62%	19%	0%	5%	22
NyföretagarCentrum	37%	26%	16%	0%	21%	20
ALMI Invest	5%	25%	35%	30%	5%	19
Innovationsbron Syd	37%	0%	21%	21%	21%	19

I fallen med IUC, ALMI Företagspartner, Nyföretagarcentrum och Coompanion är det möjligt att i materialet bryta ner dessa ytterligare en nivå där vi exempelvis även kan se vilket av länens Nyföretagarcentrum eller IUC som avses. Svaren visar på ett tydligt geografiskt mönster där samarbetena i stort sett enbart sker inom de län där aktörerna har sin bas. Detta är i sig förväntat då dessa aktörer i stor utsträckning har ett länsbaserat, geografiskt fokuserat uppdrag, men säger samtidigt något om de administrativa gränsernas betydelse.

När vi ser till aktörer som bedöms ha merparten av sin verksamhet inom området forskning och utbildning återfinns även där ett relativt tydligt geografiskt mönster. Vi ser t.ex. att Linnéuniversitetet uppvisar en hög andel samarbeten i Kronoberg och Kalmar. Blekinge tekniska högskola samarbetar i hög grad med andra aktörer baserade i Blekinge och i Jönköpings fall sker merparten av samarbetena med aktörer som är baserade i länet.

Tabell 26. Andel svarande som haft samarbetet med aktörer av total antalet samarbeten, forskning/utbildning länsvis (10 i topp), Källa: enkäten

Andel svarande som haft samarbetet med aktörer, länsvis						
Aktör	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs län	Blekinge Län	Utanför regionen	Totalt antal
Linnéuniversitetet	26%	8%	47%	0%	18%	38
Högskolan i Jönköping	12%	60%	12%	0%	16%	25
Blekinge tekniska högskola	11%	0%	26%	42%	21%	19
SP/Trätek	12%	24%	47%	0%	18%	17
Swerea SWECAST	0%	73%	13%	0%	13%	15
Teknopol	29%	0%	14%	29%	29%	14
Centrum för boende och byggande med trä (CBBT)	15%	15%	54%	0%	15%	13
Glasforskningsinstitutet (Glafo)	23%	8%	46%	8%	15%	13
Centrum för Informationslogistik	10%	10%	70%	0%	10%	10

För de Science parks och inkubatorer som ingår i studien förefaller den geografiska närheten även där spela en roll för samarbetena och för samtliga aktörer sker merparten av

samarbetena med aktörer inom det ”egna” länet. Undantagen är möjligtvis Teknopol och SP/Trätek.

Tabell 27. Andel svarande som haft samarbetet med aktörer av total antalet samarbeten, Science park länsmatris (10 i topp) Källa: enkäten

Andel svarande som haft samarbetet med aktörer, länsvis						
Aktör	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs län	Blekinge län	Utanför regionen	Totalt antal
Videum Science park	17%	4%	50%	4%	25%	24
Kalmar Sciencepark inkl inkubator	50%	9%	18%	5%	18%	22
Science Park i Jönköping	5%	62%	10%	5%	19%	21
Science Park systemet i Jönköpings län	10%	60%	10%	5%	15%	20
Inkubatorn i Kronoberg AB	18%	6%	41%	6%	29%	17
Atrinova	47%	0%	13%	7%	33%	15
Netport Science Park	0%	0%	21%	57%	21%	14
Blekinge Business Incubator Karlskrona	0%	0%	10%	50%	40%	10
Gameport Blekinge Business Incubator	0%	0%	13%	63%	25%	8
Blekinge Business Incubator Olofström	0%	0%	14%	57%	29%	7

Ser vi till de kluster som ingår i studien är vårt intryck att dessa i högre utsträckning uppvisar samarbeten med aktörer i samtliga fyra län, även om den geografiska tyngdpunkten är i ”hemlänet”. Klustrens länsöverskridande samverkan kan hänga samman med att klustren i större utsträckning tar sin utgångspunkt i en funktionell tillhörighet som sträcker sig över administrativa läns-/regiongränser.

Tabell 28. Aktörer med flest samarbeten – Kluster och nätverk länsmatris (10 i topp) Källa: enkäten

Antal svarande som haft samarbetet med aktörer, efter län...						
Aktör	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs län	Blekinge län	Utanför regionen	Totalt
Enterprise Europe Network (EEN)	16%	36%	24%	8%	16%	25
Energikontor Sydost	17%	25%	42%	4%	13%	24
Möbelriket AB	11%	21%	53%	0%	16%	19
Aluminiumriket Sverige	17%	22%	39%	0%	22%	18
Tunga fordon	7%	29%	43%	0%	21%	14
Sustainable Sweden Southeast	46%	8%	23%	8%	15%	13
Nätverket SIP	15%	0%	77%	8%	0%	13
PUCK (inkl. marina klustret)	45%	27%	9%	0%	18%	11
TelecomCity	0%	0%	18%	55%	27%	11
Tech Network	10%	10%	30%	50%	0%	10
Polymercentrum i Sverige AB	22%	67%	11%	0%	0%	9

Värt att notera är även att flera kluster och branschnätverk förefaller ha stor spridning i samarbeten mellan länen (sett som att aktörer med bas i flera län har samarbetat med dem), vilket naturligtvis ligger i att stora delar av verksamheten består i att bygga nätverk och stärka samverkan. Det innebär även att dessa idag i något högre grad förefaller arbeta inom hela, eller åtminstone stora delar av de fyra länen. Vi ser samtidigt att aktörer med bas i Blekinge i lägre utsträckning förefaller ha samarbeten med de övriga tre länen.

De övergripande slutsatser som vi drar av ovanstående tabeller är följande. Vi kan se att ett antal aktörer har ett stort antal samarbeten med andra aktörer i de fyra länen. Utöver de nationella aktörerna, såsom Tillväxtverket, VINNOVA, KK-stiftelsen och Exportrådet, utmärker sig ALMI, Nyföretagarcentrum, IUC:erna och Linnéuniversitetet. Samarbetena förefaller i hög grad följa de administrativa gränserna och ske mellan aktörer inom respektive län. Vi kan i fallet Blekinge se att länets aktörer i betydligt lägre utsträckning förefaller ha samarbeten med aktörer med bas i de övriga tre länen. Även om det inte inom ramen för studien varit möjligt att se var dessa samarbeten sker är det rimligt att anta att Blekinge är förhållandevis tätt länkat mot Region Skåne. Klusterorganisationerna, och till viss del även Science Parks förefaller i högre grad ha samarbeten med aktörer i samtliga fyra län och ser ut att i lägre grad följa de administrativa länsgränserna i sina samsambandskonstellationer.

7.3 Samarbete över de administrativa gränserna i de fyra länen

Den korta sammanställningen ovan gav också en indikation på att den geografiska närheten spelar roll för antalet samarbeten; exempelvis kunde vi se att Träcentrum i Nässjö har nära 40 procent av samarbetena i Jönköpings län; Länsteknikcentrum i Jönköping har nära 60 procent av samarbetena med aktörer i Jönköpings län, för att nämna ett par exempel.

Från ett funktionellt perspektiv är det intressant att försöka få en bild av i vilken utsträckning samarbeten sker mellan aktörer med bas i något av de fyra länen. Att aktörer i regionen även arbetar över de administrativa gränser som finns inom Småland/Blekinge menar vi kan ses som en indikator på hur väl samverkan fungerar i området (vi är naturligtvis medvetna om att det inte ger en fullständig bild, utan just ska ses som en indikator bland flera andra).

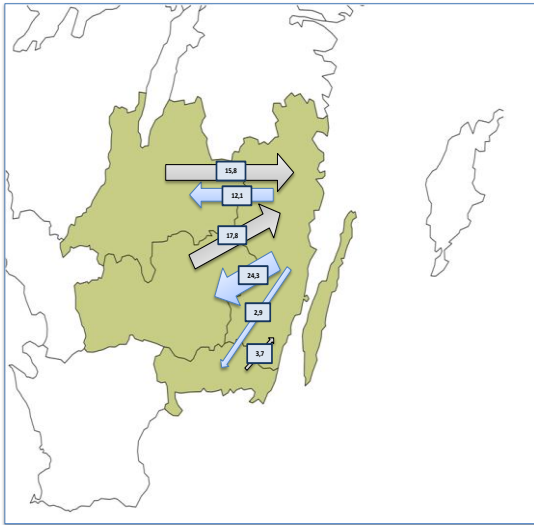
Nedan återfinns en karta per län, där pilar visar på antalet aktörer som anger att de är baserade i länet och som också anger att de har verksamhet i andra län. Syftet är att ge en grov bild av hur länknings mellan aktörer i respektive län i Småland/Blekinge ser ut.

Enkätsvaren ger möjlighet att studera aktörernas verksamhet utanför hemlänet mer ingående. Mer konkret visar kartorna hur aktörer med bas i respektive län angett att de samarbetar med aktörer utan för det "egna" länet.

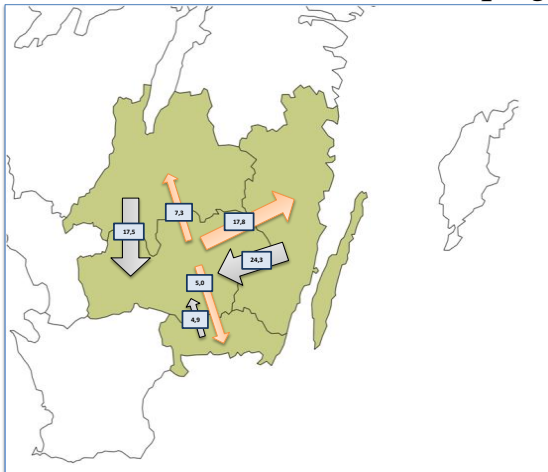
Kartan nedan ska således tolkas enligt följande; av de samarbeten som aktörerna som är baserade i Kalmar län har uppgett, har ca 12 procent skett med aktörer med bas i Jönköpings län. Ca 24 procent har skett med aktörer i Kronobergs län, och ca 3 procent med aktörer i Blekinge län. Vi har också valt att i kartorna lägga in de samarbeten som "går" från andra län till, som i fallet nedan, Kalmar län.

Vi får flagga för att det inte är helt oproblematiskt att geografiskt fördela aktörerna och att det kan finnas en viss felmarginal. Det vi främst vill använda kartorna till är att, i linje med studiens syfte, ge en övergripande bild av samverkansmönster i regionen.

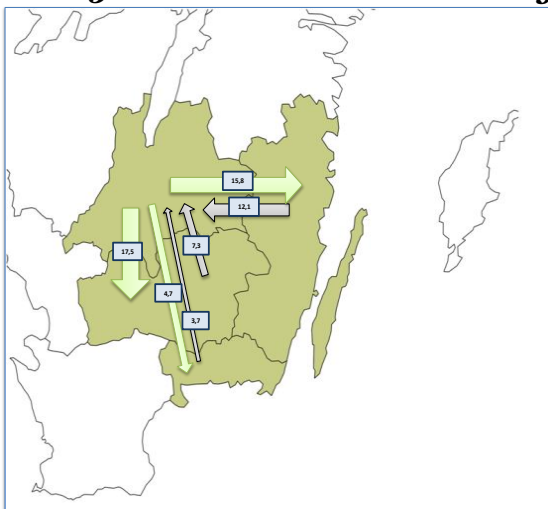
Karta 1. Aktörer baserade i Kalmar län samarbeten, Källa: enkäten

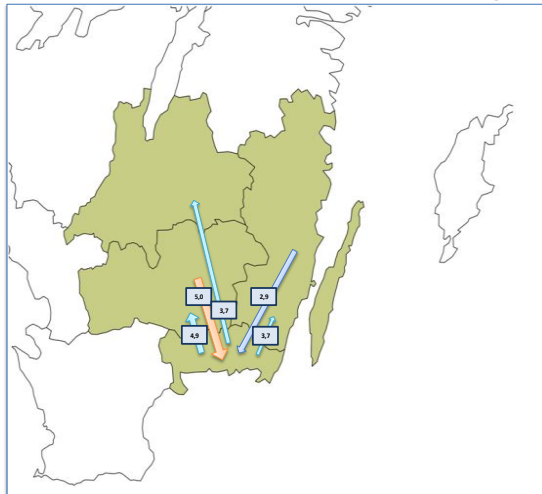
Karta 2 Aktörer baserade i Jönköpings län samarbeten, Källa: enkäten

Karta 3 Aktörer baserade i Kronobergs län samarbeten, Källa: enkäten

Karta 4 Aktörer baserade i Blekinge län samarbeten, Källa: enkäten

Sammanfattningsvis kan vi se att samarbeten i hög utsträckning sker innanför de administrativa gränserna. Detta är i sig inte oväntat då det dels kan förmodas ligga i många av aktörernas uppgift att verka inom "sitt" län, och dels för att geografisk närhet spelar roll i interaktionen mellan människor. Vi ser dock även att aktörerna har samarbeten över de administrativa gränserna inom Småland/Blekinge. Samarbeten mellan länen varierar något. Ett tydligt mönster vi tycker oss se är att aktörer med bas i Blekinge i lägre grad har samarbeten med de övriga länen och att aktörer i Kronoberg och Kalmar har förhållandevis hög andel samarbeten mellan sig.

Orsakerna till detta mönster har det inte funnits utrymme att närmare belysa inom ramen för studien, men i fallet med Blekinge är en hypotes värd att pröva att en stor del av samarbeten utanför länet återfinns söderut, i Skåne. Att Kronoberg, Kalmar och Jönköping län uppvisar en något högre andel samarbeten mellan sig skulle delvis kunna förklaras med att de har vissa likheter i näringslivsstruktur, då vi ovan såg att nätverksorganisationer med bransch eller sektorsfokus i högre utsträckning samarbetar över de administrativa gränserna.

De nationella aktörerna spelar en viktig roll som samarbetspartner inom de fyra länen. Detta är sannolikt till stor del kopplat till dessas roll som finansörer av projekt och verksamheter i regionen. Vi såg tidigare att det finns en relativt stor mängd offentliga medel från nationell nivå i systemet, så även denna bild får sägas vara förväntad.

8 Hur fungerar innovationssystemet idag?

I studien försöker vi även att fånga upp hur väl aktörerna i systemet upplever att det fungerar och vilka funktioner som behöver stärkas, respektive anses fungera väl. Det är viktigt att betona att de svarande i enkäten har ombetts ge sin syn på den region de är verksamma inom. Detta innebär i praktiken att svaren kan omfatta mer än ett län.¹⁵ Tabellerna ska utläsas som de svarande som är baserade i ett läns syn på den region inom vilken de är verksamma. Det är inte varje län som ”betygsatts” och länen ska inte ställas mot varandra. De svarande har fått bedöma hur de upplever innovationssystemets funktionssätt utifrån fyra perspektiv eller områden:

- Rådgivning till företag och företagare
- Förutsättningar för innovation och förnyelse
- Förmåga till kompetensförsörjning
- Förmåga till regionalt ledarskap

Vart och ett av dessa perspektiv består av ett antal underliggande frågor som ställts i enkäten. Det är svaren inom varje perspektiv som vi väger samman värdet för. Svaren har angetts på en skala från 1-5, där 5 motsvarar ”mycket bra”.

Svaren redovisas här som genomsnitt för de fyra länen, samt fördelat på respektive län efter var de svarande sagt att de är baserade. Målsättningen är att få ett underlag för att, tillsammans med de reflektioner och synpunkter som inkommit vid den workshops som hållits inom ramen för projektet, kunna diskutera kring utvecklingsbehov och potential i regionen.

Om vi betraktar samtliga perspektiv sammantaget ser bilden ut som nedan, där det genomsnittliga värdet anges fördelat på län. De svarande har ombetts svara för den regionen de är verksam i. Svaren har fördelats länsvis grundat på var de aktörer som svarat är baserade.

Tabell 29. Bedömning av samtliga funktioner, genomsnittligt värde, Källa: enkäten

	Genomsnitt för samtliga fyra län	Kalmar län	Jönköpings Län	Kronobergs län	Blekinge län
Rådgivning och stöd till företag och företagare	3,4	3,1	3,5	3,5	3,1
Förutsättningar för innovation och förnyelse	2,8	2,9	3,1	2,7	2,8
Kompetensförsörjning	2,9	3,0	2,7	2,9	2,9
Regionalt ledarskap	2,7	3,0	2,3	2,9	2,7

Innan vi går in och tittar mer detaljerat på respektive funktion ser vi att det föreligger vissa skillnader, om än inte så dramatiska, beroende på vilket län man är baserad i. En första enkel analys, där vi helt enkelt summerar värdena länsvis visar att det skiljer 0,5

¹⁵ I den mån det är möjligt att kontrollera i enkäten handlar det dock i det större antalet fallen om ett län.

mellan de högsta (Kalmar och Kronoberg) och de lägsta (Blekinge och Jönköping). Det vi kan se är att Jönköping och Kronoberg erhåller högsta sammanvägda värdet för Rådgivning och stöd till företagare, medan svarande med bas i Blekinge och Kalmar ger regionen ett lägre värde. Aktörer med bas i Jönköping ger regionen ett högre värde vad gäller förutsättningar för innovation och förnyelse och ett något lägre värde för kompetensförsörjning.

8.1 Hur upplever de svarande stöd och rådgivning till företag och företagare?

Tittar vi närmare på området stöd och rådgivning till företag och företagare så består detta område av två huvudsakliga frågeområden: rådgivning respektive finansiering till företagare i olika utvecklingsfaser. Det är dock värt att komma ihåg att en stor grupp av aktörer som ingår i studien är verksamma med stöd och rådgivning till företag och företagare. Något som gör att det kan finnas en viss bias i synen på stöd och rådgivning.

Avseende rådgivningen ser vi för det första att regionens förutsättningar för att ge rådgivning vid uppstart bedöms vara god – och får fyra av de svarande i genomsnitt (här utmärker sig dock aktörerna med bas i Kalmar då det angett ett lägre värde) medan rådgivning till befintliga företag som vill expandera och rådgivning kring export ges något lägre värden i samtliga av länen, men befinner sig samtidigt över tre på den femgradiga skalan.

Tabell 30. Bedömning av rådgivning och stöd till företagare, genomsnittligt värde, Källa: enkäten

	Hela regionen	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs län	Blekinge län
Rådgivning till befintliga företag som vill expandera	3,5	3,1	3,5	3,7	3,3
Rådgivning till företag som vill exportera	3,3	3,0	3,6	3,4	2,6
Rådgivning till personer som vill starta företag	4,0	3,4	4,2	4,3	4,4
Stöd till företag som vill etablera sig i regionen	3,2	3,1	3,6	3,3	2,9
Finansiering till befintliga företag som vill expandera	3,1	3,0	3,1	3,4	2,7
Finansiering till befintliga företag som vill exportera	3,0	2,9	2,9	3,1	2,4
Finansiering till personer som vill starta företag	3,3	3,2	3,6	3,2	3,4

De största skillnaderna som vi ser är de låga värden aktörerna i Kalmar har gett Rådgivning för uppstart av företag, att aktörerna med bas i Blekinge ger rådgivning till exporterande företag och finansiering till exportföretag ett lägre värde. Aktörerna med bas i Jönköping har gett ett högre värde avseende stöd till företag som vill etablera i regionen jämfört med framförallt Blekinge. Det är svårt att utifrån materialet ge en förklaring till de skillnader som ses mellan aktörerna baserade i de olika länen.

8.2 Hur upplever de svarande förutsättningarna för innovation och förnyelse

De svarande har fått bedöma regionens förutsättningar för innovation och förnyelse i näringslivet genom att bedöma nedanstående:

Tabell 31. Bedömning av stöd till kommersialisering av innovationer, genomsnittligt värde, Källa: enkäten

	Hela regionen	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs län	Blekinge län
Stöd för att kommersialisera forskningsresultat vid högskola och universitet	2,7	2,8	2,9	2,5	3,4
Stöd för FoU och att kommersialisera innovationer i befintliga företag	2,6	2,6	3,0	2,5	2,3
Stöd för att utveckla/kommersialisera innovationer från enskilda innovatörer	2,9	3,1	3,2	2,9	2,9
Rådgivning kring Patent/ licensfrågor/andra innovationsrelaterade frågor	3,1	3,1	3,3	3,0	2,6

Inom detta delområde finner vi att Jönköping (vilket vi såg i tabellen ovan) utmärker sig med högre värden för samtliga variabler utom för stöd att kommersialisera forskningsresultat vid högskola och universitet, där aktörer med bas i Blekinge ger sin region det högsta värdet. Blekinge får i övrigt förhållandevis låga värden för de övriga variablerna jämfört med de övriga länen. I övrigt är det inga stora skillnader mellan länen.

8.3 Hur upplever de svarande de fyra länen förmåga till kompetensförsörjning?

Inom detta område har vi bitt de svarande att ge sin syn på regionens utbud av kvalificerad arbetskraft, och förmågan att attrahera kompetens till regionen.

Tabell 32. Bedömning av regionens förmåga till kompetensförsörjning, genomsnittligt värde, Källa: enkäten

	Hela regionen	Kalmar län	Jönköpings Län	Kronobergs län	Blekinge län
Tillgången till kompetent arbetskraft	3,0	3,1	2,7	3,2	3,0
Förmågan att attrahera kvalificerad arbetskraft	2,6	2,7	2,5	2,4	2,8
Utbudet av kvalificerade tjänsteleverantörer	3,0	3,2	2,8	3,2	2,9

Tillgången av kompetent arbetskraft bedöms genomgående vara bättre än regionens förmåga att attrahera kvalificerad arbetskraft. Skillnaderna mellan länen förefaller vara små avseende dessa båda frågor, dock utmärker sig Jönköping med något lägre värden. Utbudet av kvalificerad arbetskraft ges ett högre värde i Kronoberg respektive Kalmar län, än de övriga två länen.

8.4 Hur upplever de svarande det regionala ledarskapet?

Vi har slutligen valt att fråga om det vi kallar ”regionalt ledarskap”. Med detta är vår ambition att försöka fånga de svarande aktörernas syn på exempelvis regionens förmåga att arbeta fram en gemensam målbild och vision, och skapa en bild av regionen utåt.

Tabell 33. Bedömning av regionalt ledarskap, genomsnittligt värde, Källa: enkäten

	Hela regionen	Kalmar län	Jönköpings län	Kronobergs Län	Blekinge län
Formulera en gemensam vision för regionen, baserad på både privata och offentliga aktörers intressen och drivkrafter	2,6	2,7	2,2	2,8	3,0
Formulera gemensamma strategier för regionen som inkluderar både offentliga och privata aktörer	2,7	3,0	2,3	2,8	2,7
Arbeta för gemensamma omvärldsanalyser för regionen	2,7	3,0	2,5	2,8	2,6
Samla regionens aktörer för strategiska samarbeten	2,8	3,5	2,3	3,1	2,7
Skapa ett regionalt varumärke	2,6	2,9	2,1	2,8	2,7

Vi kan notera att detta område ges ett lägre värde än övriga förmågor. Som vi såg i tabell 31 var snittet för regionen 2,7. Att skapa ett regionalt varumärke ges lägst betyg av aktörer oavsett hemvist, tillsammans med förmågan att ”formulera en gemensam vision för regionen, baserad på både privata och offentliga aktörers intressen och drivkrafter”.

Vi kan av ovanstående utläsa att synen på dessa frågor varierar mellan aktörer i de olika länen. Aktörerna med bas i Kalmar har genomgående en mer positiv uppfattning om detta, medan aktörerna med bas i Jönköping ger genomsnittligt lägre värden.

9 Stärkt innovationssystem i Småland/Blekinge

9.1 Hur vill aktörerna utveckla det gemensamma innovationssystemet?

Detta avslutande avsnitt tar upp de synpunkter och reflektioner som framkommit dels i enkäten och dels vid den workshop som genomförts inom ramen för projektet. Vi sammanfattar vidare vår bild av innovationssystemet i en SWOT. Vi avslutar avsnittet med fem rekommendationer för den fortsatta processen.

9.2 Hur vill aktörerna utveckla innovationssystemet?

I enkäten har de svarande fått ta ställning till om de anser att arbetet med att skapa funktionella samarbeten mellan de fyra länen företagsstödjande aktörer bör fördjupas och i sådana fall varför respektive varför inte. Nära 75 procent av de svarande anser att arbetet bör fördjupas. Dessa har då fått en följdfråga om vad de ser som de mest prioriterade områdena att arbeta vidare med. Under den workshop som genomfördes den 22 september i Alvesta diskuterades också utvecklingsbehov för ett framtida samarbete över länsgränserna. Nedan följer några av de mest frekvent nämnda utvecklingsbehov som de som svarat på enkäten och deltagarna vid workshopen ser för ett fördjupat samarbete framöver.

Tydligare regionalt ledarskap – en gemensam strategi och mål som förankras i systemet

Många aktörer anser att det fortfarande saknas en utvecklad samordnad vision för vad det är man vill uppnå och vad som bör prioriteras i stödet till ett mer integrerat innovationssystem. Det anses viktigt att ta fram en sådan strategi och med tydliga mål som förankras bland de aktörer som den berör. Det krävs även en tydlig tid- och åtgärdsplan för arbetet. För att driva fram och leda förankringsarbetet samt att kunna följa upp att tidsplanen följs krävs ett tydligt ledarskap för frågan.

Ökad kunskap och förståelse för potentialen i funktionella samarbeten

Ett annat utvecklingsbehov som lyfts av ett flertal respondenter, är att öka förståelsen för det funktionella samarbetet i Småland/Blekinge. I detta ingår att ännu tydligare definiera och sätta mått på innovationssystemet för att få någonting att utgå ifrån i effektiviseringsarbetet och i arbetet med att kontinuerligt förbättra systemet.

Tydliggöra vilka mervärden ett samarbete inom Småland/Blekinge medför

Det är viktigt att en ökad samverkan ger mervärden för samtliga län och det är därför viktigt att representanter från de fyra länen gemensamt kartlägger de områden inom vilka man skulle önska ett utökat samarbete och där man tror att det skulle skapa ett mervärde. Ett utvecklat samarbete kräver en samsyn på den politiska nivån och man måste därför fråga sig man vill samarbeta, och så fall varför?

Hitta former för kontinuerlig samverkan över länen

En majoritet av aktörerna i de respektive länen anser att de har mycket att lära av varandra samt att de relativt små länen skulle stärkas i samverkan. Genom att träffas oftare över länsgränserna och därmed lära känna varandra bättre kan man förhoppningsvis skapa en ännu bättre matchning i stödfunktionerna. För att detta lärande ska effektiviseras är det viktigt att skapa möjligheter för kontinuerligt relationsbyggande. Konkreta teman och case att samverka kring ses som ett sätt att samverka. Genom att träffas och samtala om konkreta case eller teman kan deltagare från de olika länen ta del av varandras kunskaper. Flera respondenter efterfrågar även fler gemensamma projekt som går över länsgränserna. Möjligheterna att attrahera extern finansiering anses av flera respondenter vara större om man samverkar över länsgränserna istället för att konkurrera. Det anses därför viktigt att reflektera över vilka områden som skulle vara intressanta att samlas kring över de administrativa länsgränserna, skapa ett projekt gemensamt och marknadsföra att detta är någonting man gör tillsammans. En utmaning anses här vara att skapa tydliga incitament för aktörerna att öka samverkan över länsgränserna då deras tid och resurser ofta är begränsade.

9.3 Att fördjupa det funktionella samarbetet mellan de fyra länen – SWOT-analys

Med utgångspunkt i vad som framkommit i undersökningens olika moment sammanfattas här nedanför vår analys för hur vi ser på möjligheterna att utveckla innovationssystemet i Småland/ Blekinge. För att åskådliggöra detta på ett enkelt sätt använder vi oss av en s.k. SWOT-analys. SWOT-analysen är alltså en kartläggning av innovationssystemets styrkor och svagheter samt de möjligheter och hot som ett initiativ för att stärka systemet kan möta.

Figur 4. SWOT- analys rörande utveckling av Småland/Blekinges regionala innovationssystem

Ökar möjligheterna att nå uppsatta mål	Försvårar möjligheterna att nå uppsatta mål
<p style="text-align: center;">STYRKOR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internationellt konkurrenskraftiga profilområden, främst inom tillverkning, i samtliga län • Flera nationellt och internationellt starka kluster • Sett från ett funktionellt perspektiv kan vi se att det återfinns samarbeten mellan innovatonsstödjande aktörer mellan länen • Etablerade aktörer med styrkepositioner som interregionala samarbetspartners • Sammanställningen visar på att det finns relativt stora finansiella resuser när de fyra länen slås samman. • Universitet och högskola i alla län – ger goda förutsättningar för att stärka kompetensförsörjning. • Bredd av funktioner och verksamheter i de fyra länen innovationssystem - inga uppenbara luckor. 	<p style="text-align: center;">SVAGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • En gemensam vision och ledarskap behöver utvecklas enligt svarande i enkäten och deltagare i workshopen. • Andel investeringar i FoU i företagen är relativt låg sett som andel av BRP. • Låg andel kunskapsintensiva tjänsteföretag i näringslivet i de fyra länen • Utbildningsnivå i dagbefolkningen är förhållandevis låg och regionens förmåga att attrahera kompetent arbetskraft bedöms lågt av aktörerna
<p style="text-align: center;">MÖJLIGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Funktionellt samarbete för att förbättra effektivitet och rollfördelning i systemet • Sektoriellt samarbete inom gemensamma styrkeområden (IKT, tillverkning, trä) • Gemensamma strategier för att använda/ växla upp gemensam finansiering gentemot nationella aktörer • Agera som ett gemensamt innovationssystem gentemot den nationella och EU-nivån för att få en större tyngd och betydelse än vad man får som fyra enskilda län. • Arbeta för att fullt ut dra nytta av de lärosäten och forskningsaktörer för att höja kompetensnivån i näringslivet. 	<p style="text-align: center;">HOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Framväxt av starka regioner nationellt och internationellt ökar konkurrensen och trycket mot enskilda län • Att inte lyckats enas om samarbetsområden eller förankra en strategi bland berörda aktörer hot mot resursmobilisering i länen • Att inte lyckas hitta former för att agera tillsammans gentemot nationell och EU-nivå , kan leda till negativ konkurrens (t.ex om nationell finansiering) mellan länen, högskolor och universitet • Sett ur ett funktionellt perspektiv förefaller aktörerna i Blekinge idag i en lägre grad än de andra vara länkade mot de övriga länen.

Styrkor: En tydlig styrka som framkommit, både i enkätundersökningen och under workshopen är att det i Småland och Blekinge finns internationellt konkurrenskraftiga

profilområden, kanske främst inom områdena tillverkning, verkstad och IKT. De fyra länen har tillsammans även flera nationellt och internationellt starka kluster kring vilka man med fördel skulle kunna utveckla tematiska samarbeten. Vår undersökning har även visat att ett visst aktörssamarbete redan idag existerar mellan länen. Det finns alltså naturliga samverkansmönster att bygga vidare på. Vår undersökning har även visat att länen har ett antal etablerade aktörer med styrkepositioner som fungerar som interregionala samarbetspartners.

Det årliga inflödet av finansiella resurser till de fyra länen innovationssystem från EU och nationell nivå om ca 271 miljoner kronor indikerar att det finns förhållandevis stora resurser i systemet när vi summerar de fyra länen. Positivt är även att det finns universitet och högskola i vart och ett av länen, vilket ger ett inflöde av studenter till regionen och kan leda till en långsiktig höljning av utbildningsnivån i länen.

Svagheter: Såväl i enkäten som vid workshopen tas avsaknaden av en gemensam vision för Småland/Blekinge upp, och frågor ställs kring vad man vill fokusera på i sitt gemensamma arbete och vad man vill uppnå på mellanlång och lång sikt. Idag finns heller inte något tydligt länsöverskridande ledarskap för att driva dessa frågor. För ett fortsatt fördjupat funktionellt samarbete behövs därför detta utvecklas.

Andelen som företagen i Småland och Blekinge satsar på FoU-verksamhet är låg i förhållande till Skåne och till riket i övrigt. Mycket av FoU verksamheten hos länen företag sker dessutom någon annanstans. Detta är dock en svaghet då innovationer med fördel sker i en nära koppling till näringslivet.

Småland/Blekinge har även en förhållandevis låg andel kunskapsintensiva tjänsteföretag (KIBS). Detta kan vara en svaghet då dessa företag ofta rymmer en kompetens som kan underlätta övergången mot mer tjänstebaserade affärskoncept även i traditionella branscher. KIBS utgör vidare en viktig del av kunskapsinfrastrukturen i en region då de kompletterar högskolor och forskningsinstitut och bidrar till att skapa en plattform för kunskapsutbyte inom och mellan kluster.

Möjligheter: Bland de möjligheter som vi ser för ett mer integrerat innovationssystem i Småland/Blekinge vill vi särskilt lyfta att man, genom att se bortom de administrativa gränser som finns och samverka över dessa, kan landa i ett mer funktionellt samarbete som kan förbättra effektivitet och rollfördelningen i systemet.

Vi ser det även som en intressant möjlighet att inleda olika former av sektoriella samarbeten inom gemensamma styrkeområden (IKT, tillverkning, trä) där de olika länen kan ha mycket att lära av varandra. Genom att samverka kring olika teman kan man konkretisera samverkan. Vidare ligger det en möjlighet i att gemensamt utveckla strategier för att växla upp länen finansiering gentemot nationella aktörer, och på så sätt få en större del av den nationella "finansieringskakan".

Hot: Framväxten av starka regioner, både nationellt och internationellt, ökar konkurrensen och trycket mot enskilda län i Sverige. De fyra län som utgör denna studie är inget undantag. Detta är ett hot både vad gäller regioners förmåga att attrahera nationell och

internationell finansiering men även för att behålla en ledande position inom länens styrkeområden på en nationell och internationell marknad.

En annan faktor som skulle försvåra möjligheterna att utveckla ett mer integrerat innovationssystem i Småland/Blekinge ligger i att länen och de aktörer som verkar i dessa inte lyckas enas kring samarbetsområden som alla ser ett mervärde i. Att inte lyckas förankra idén om att ett mer integrerat samarbete är någonting positivt eller att misslyckas med att förankra en strategi bland berörda aktörer för vad man vill uppnå är hot mot resursmobilisering i länen

Det kan även ses som ett hot att Blekinge, utifrån vår studie, i en lägre grad förefaller vara integrerat jämfört med de övriga länen. Samverkansmönstren är inte lika uppenbara mellan detta län och de tre småländska länen. Blekinge står också ut rent statistiskt med en högre BRP och högre lönesummor samt en högre FoU-nivå i företagen och behöver kanske tydligare incitament för att utöka sitt samarbete.

Slutligen kan nämnas att negativ konkurrens om exempelvis nationell finansiering kan försvåra samverkan mellan länen och även mellan exempelvis högskolor och universitet om dessa väljer att profilera sig allt för likartat. Ofta finns det mer finansiering att hämta inom vissa specifika områden vilket kan minska incitamenten för att rollfördela och satsa på kompletterande verksamheter.

9.4 Rekommendationer för den fortsatta processen

Om man väljer att arbeta vidare med att aktivt fördjupa det funktionella samarbetet mellan de fyra länen finns det ett antal områden som vi rekommenderar att man beaktar. Nedan lyfter vi fram de fem områden som vi anser vara de viktigaste att hantera i en fortsatt process. Vi baserar resonemanget dels på vad som framkommit i denna studie och dels på tidigare erfarenheter från utvecklingsarbete av innovationssystem och arbete inom regional utveckling. De områden vi ser som viktigast är:

- **Det krävs ett tydligt regionalt ledarskap för att driva processen**

Det är av stor vikt att det finns ett tydligt ledarskap för att peka ut riktningen och bibehålla momentum i processen. Det handlar här om exempelvis om att arbeta fram gemensamma målbilder och enas om vilka områden innovationssystemet ska prioritera att arbeta vidare mot. Mångfalden av aktörer och verksamheter i de fyra länen innovationsstödjande system utgör, som vi ser det, både en utmaning och en styrka.

Utmaningen ligger i att koordinera och orkestrera aktörerna för att minimera överlappningar och dubbelarbete i verksamheter, och för att säkerställa att användningen av de resurser som återfinns i systemet optimeras. Detta ställer krav på ett regionalt ledarskap som kan lyfta blicken till en strategisk nivå. Styrkan ligger just i bredden av verksamheter, även om tyngdpunkten avseende verksamheter i systemet ligger vid samverkan och rådgivningsinsatser, och något mindre tyngd inom finansiering, så identifierar vi inga stora luckor avseende verksamheter.

Vid workshopen, och i de öppna enkätsvaren, framkommer ett behov hos aktörerna att i en högre grad kunna arbeta långsiktigt. Någon formulerar det som att sätta upp tydliga

långsiktiga mål för innovationssystem att verka mot och därmed skapa en ”ökad trygghet i systemet” om var man är på väg på mellanlång och lång sikt. Detta är viktigt för att minska konkurrens mellan aktörer om de projektmedel som finns, och minska beroendet av korta projektmedel för att skapa en långsiktighet i arbetet.

Vi menar att detta är viktigt och för att lyckas krävs ett regionalt ledarskap som har möjlighet att lyfta blicken och se till hela systemet på en strategisk nivå, och som har möjlighet och mandat att formulera och hantera de långsiktiga strategiska frågorna. Ett förslag som framkommit i enkäten är att gå vidare med att arbeta med gemensamma framsynsprocesser. Ett annat är att gemensamt arbeta fram en grundläggande strategi med tydliga insatsområden och milstolpar som ska uppnås. Vi ser att båda dessa förslag är värda att beakta i den fortsatta processen.

• Rikta in arbetet på sektoriella innovationssystem kring de branscher/sektorer som idag är, eller är viktiga för regionens styrkeområden

Vi menar att det funktionella samarbetet mellan de fyra länen skulle stärkas av att det, på strategisk nivå, väljs ut ett antal spetsområden eller sektorer att formera samarbetena kring. Poängen skulle då vara att hitta områden som spänner över de administrativa gränserna och där ett ökat funktionellt samarbete skulle ge ännu större utväxling.

Vi tror att ett steg i en fortsatt utvecklingsprocess kunde vara att fokusera kartläggnings- och analysinsatser mot ett par av de branschområden eller sektorer där regionen idag har styrkeområden och se vilka behoven är hos företagen och vilka insatser det offentligt finansierade stödsystemet kan erbjuda dessa. Regionen har en branschmässig tyngdpunkt inom tillverkning och verkstadsindustri och ett näringsliv som uppvisar något större företag än i riket i snitt, om än marginellt. Vi menar att det är klokt att bygga vidare på de spetsområden som finns idag inom de fyra länen såsom verkstadsindustri, IKT, tillverkning, trä och miljöteknik.

Att arbeta sektoriellt, utifrån ett funktionellt snarare än administrativt, perspektiv skulle kunna öppna för en form av arbets- eller rollfördelningen mellan de innovationsstödande aktörerna i länen där man har möjlighet att ”slussa” entreprenörer mellan sig i högre utsträckning. I en förlängning ser vi även möjligheter till en ökad grad av specialisering, där exempelvis ett nätverk av aktör i Jönköpings län fokuserar på att utveckla sin arbetsmodell för stötta entreprenörer inom en verkstadssektor i tidigt skede, medan aktörer i Kronoberg arbetar fram en modell för att få ut mellanstora företag inom samma bransch på exportmarknader. Fokus är då tänkt att läggas på att komplettera varandras arbete, i en form av inomregional arbetsdelning.

Vidare tror vi att ett konkret område att fördjupa arbetet kring är de kunskapsintensiva tjänsteföretagen (KIBS). Tidigare studier har visat på att dessa fungerar som en typ av smörjmedel i näringslivet, och som kunskapsbärare mellan företag och sektorer. De ger även en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Analysen visar att de fyra länen har en låg andel kunskapsintensiva tjänsteföretag sett som andel av dagbefolkningen och vi ser detta som ett område att fördjupa ett funktionellt samarbete kring. Mer konkret kan det innebära att kartlägga vilka typer av tjänster som idag finns i Småland/Blekinge (sannolikt är dessa i hög utsträckning kopplade till den verkstad – och tillverkningsindustri som finns i länen) för att sedan föra en dialog med såväl efterfrågesidan (i första hand mellanstora

och stora företag) och utbudssidan (specialiserade tjänsteföretag inom teknik eller marknadsfrågor) kring hur dessa kan stärkas samt hur samarbetet mellan de större företagen och mindre leverantörer av expertkompetens kan stärkas.

Ett annat konkret område för samverkan kan vara att forma ett initiativ för att samla de aktörer i regionen som kan erbjuda stöd till FoU i små- och medelstora företag för att med uppsökande verksamhet stödja innovation och förnyelse i länets företag. Goda exempel och erfarenheter kring ett sådant arbetssätt finns sedan tidigare bland annat från projekt vid LTC i Jönköpings län.

I anslutning till detta menar vi, vilket också ligger i linje med det som framkommit i enkät och vid workshop, att det är viktigt att i största möjliga mån bygga vidare på befintliga strukturer, aktörer och nätverk och undvika att skapa ytterligare arenor. Där skulle exempelvis regionens kluster kunna spela en nyckelroll, då vi ovan såg att flera av dem hade samarbeten i flera av de andra länen.

• Stärka samverkan mellan de fyra länen för att höja kompetensnivån inom näringslivet

Analysen visar att regionens samlade förmågor för kompetensförsörjning erhåller jämförelsevis låga värden. Vi såg även i statistiska beskrivningen att regionen har en lägre andel högutbildade och en lägre andel kunskapsintensiva företag i näringslivet än exempelvis Skåne. Samtidigt ser vi att det finns ett relativt stort antal aktörer inom forskning och innovation i regionen, samt att det är en av de verksamheter som flest aktörer anger att de arbetar med. En central utmaning för de fyra länen ligger i att ytterligare stärka strukturerna för kunskapsöverföring mellan regionens lärosäten och forskningsaktörer och näringslivet, för att i förlängningen höja kompetensnivån och öka innovationsförmågan. Detta är av stor vikt för att säkerställa den samlade konkurrenskraften hos de fyra länens näringsliv.

Det handlar om att hitta samverkansmodeller på olika nivåer som är till nytta för både akademien och näringslivet, i form av enskilda företag. Det kan exempelvis handla om formaliserade studentutbyten i olika former t.ex. praktik och examensarbeten, kring gemensamma konkreta forskningsprojekt, eller att engagera företag i undervisning vid lärosätena, till exempel som mentorer. En utmaning i en fortsatt process ligger, tror vi, i att utveckla samverkansmodeller för dessa olika nivåer och integrera dem i befintlig struktur. Ledstjärnan bör här vara att involvera företagen i de fyra länen i processen (mer om detta i följande punkter).

Att arbeta för att stärka det funktionella kan även innebära att säkerställa att högskolesystemen kompletterar varandra snarare än konkurrerar om forskningsmedel. Detta förutsätter naturligtvis en tät samverkan med akademien, och en vilja från deras sida att arbeta med tredje uppgiften.

• Agera samlat gentemot nationella och internationella aktörer för att attrahera resurser till regionen

Vi har i analysen sett att det finns förhållandevis mycket finansiella medel i systemet, som tillkommer från nationell nivå och från EU-nivå. De nationella aktörerna (såsom Tillväxtverket, VINNOVA och KK-stiftelsen) utgör viktiga samarbetsparter för regionens aktörer.

Vi tror det finns ett värde i att i än högre grad agera som ett gemensamt innovationssystem gentemot den nationella nivån och EU-nivån för att kunna visa på regionens tyngd och nationella betydelse. I studien ser vi att när de fyra länen slås samman avseende näringslivsstatistiken får den samlade regionen en förhållandevis stor tyngd, främst på nationell basis. I en konkurrenssituation om nationella medel, och kring att få upp "sina" frågor på en nationell agenda, bland annat med regioner som Mälardalen, Region Skåne och Västra Götaland, är det centralt att i ännu högre utsträckning arbeta gemensamt och dra åt samma håll. En deltagare vid workshopen formulerade detta som att "det utåtriktade och gemensamma arbetet för att lyfta regionens möjligheter behöver utvecklas – mer samordning och mindre konkurrens" och i diskussionen kring detta lyftes frågan kring möjligheterna att attrahera EU-finansiering för större projekt genom att tydligare samverka över länsgränserna. Nära kopplat till detta är frågan om att hitta former för kontinuerlig samverkan över länen.

En central fråga för det regionala ledarskapet är, anser vi, att dels tydliggöra mervärdet för innovationssystemet av ett ökat samarbete över länsgränserna och dels hitta incitament och drivkrafter för enskilda aktörer att delta i ett sådant samarbete. Det är viktigt att inte hamna i en konkurrenssituation om resurser för utveckling utan hela tiden se till hur man på bästa sätt kan växla upp insatta medel genom samverkan.

Kopplat till detta område och till frågan om regionalt ledarskap, ligger ett behov av att skapa ett regionalt "varumärke" eller gemensam bild utåt. Detta är något som ges låga värden av aktörerna i enkäten (se tabell 33 ovan) och det framkommer i enkätsvaren att flera svarande ser detta som en viktig fråga att arbeta med.

• Utgå från målgruppen i den fortsatta processen – företagets behov och efterfrågan – systemet finns inte för systemets skull.

Slutligen är det viktigt att involvera företagen, entreprenörerna och innovatörerna i utvecklingsprocessen. Vi tror det är av stor vikt att ett fördjupat arbete tar sin utgångspunkt i de reella behov och problem som dessa grupper upplever. I enkäten pekade några svarande just på vikten av att man säkerställer att man lyssnar på företagen, entreprenörerna och innovatörerna i regionen. I denna studie har det innovationsstödjande systemet stått i fokus. För att få en komplett bild av innovationssystemets funktionalitet måste även behov och synpunkter från målgrupperna för systemet beaktas. Detta är, som vi ser det, mycket viktigt i den fortsatta processen. Hur detta kan gå till mer konkret är värt att fundera kring. Det kan till exempel innebära att utforma en typ av regional näringslivsbarometer som kontinuerligt följer företagets verksamhet genom fokusgrupper eller urvalsundersökningar. Det kan också handla om att skapa forum för att samla upp de erfarenheter som idag finns från de aktörer som arbetar företagsnära. Kopplat till punkten kring att formulera mål för innovationssystemet bör denna typ av input vara central för att mäta måluppfyllelse.

• Workshop för att initiera konkreta gemensamma insatser

Som ett första konkret steg för ett fortsatt arbete med att utveckla ett mer funktionellt innovationssystem i Småland/Blekinge föreslår vi en workshop för att dra slutsatser av studien och identifiera – och förbereda rигgingen av – konkreta förslag till insatser för att fördjupa samverkan. Workshopen bör samla nyckelaktörer i de fyra länen och kan ses som en fortsättning på den workshop som genomfördes i Alvesta 20 september.

Bilaga 1. Definitioner

BRP (Bruttoregionprodukten): BRP beräknas från produktionssidan, d v s som summan av regionens förädlingsvärden. Summan av samtliga regioners BRP är lika med landets BNP.

FoU (Forskning och Utveckling): Definieras här i enligt SBC:s FoU-undersökning forskning som: ”ett systematiskt arbete för att söka efter ny kunskap eller nya idéer med eller utan en bestämd tillämpning i sikte”. Utvecklingsverksamhet definieras som ”ett systematiskt arbete som utnyttjar forskningsresultat, vetenskaplig kunskap eller nya idéer för att åstadkomma nya material, varor, tjänster, processer, system, metoder eller väsentliga förbättringar av redan existerande sådana”.

Gasellföretag: Dagens Industri genomför årligen den så kallade Gasellundersökningen. För att utses till Gasell måste företaget uppfylla alla nedanstående kriterier. Det är alltid företagets fyra senaste årsredovisningar som ligger till grund för Gasellundersökningen.

En Gasell ska ha...

- en omsättning som överstiger 10 Mkr.
- minst tio anställda.
- offentliggjort minst fyra årsredovisningar.
- minst fördubblat sin omsättning, om man jämför det första och det senaste räkenskapsåret.
- ökat sin omsättning varje år de senaste tre åren.
- ett samlat rörelseresultat för de fyra räkenskapsåren som är positivt.
- i allt väsentligt vuxit organiskt, inte genom förvärv eller fusioner.
- sunda finanser.

Innovationssystem: Vi använder oss här av Vinnovas definition är ett innovationssystem: ”kombinationen av aktörer, länkar mellan dessa, drivkrafter och spelregler som påverkar förmågan att skapa innovationer”.

Kluster: Vi använder här klusterbegreppet som att ett kluster utgörs av företag, offentliga aktörer och universitet/högskolor från samma geografiska område. Några av fördelarna med geografisk koncentration i form av ett kluster är till exempel tillgång till specialiserad arbetskraft, specialiserade insatsvaror, teknologi, information och erfarenhetsbaserad kunskap. Ett klusterinitiativ är ett gemensamt projekt där näringsliv och offentlig sektor samverkar för att stärka tillväxten och konkurrenskraften i ett område.

KIBS (Kunskapsintensiva företagstjänster): Följande SNI-koder användas här för att definiera KIBS (figuren är hämtade från Länsstyrelsen i Stockholms läs rapport "En statistisk överblick av KIBS i Stockholm Mälardalenregionen"):

Figur 5. Definition av KIBS

